

The Project Gutenberg eBook of Amor ja Psyke, by Apuleius

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Amor ja Psyke

Author: Apuleius

Translator: Edvard Rein

Release date: September 26, 2016 [EBook #53150]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK AMOR JA PSYKE ***

E-text prepared by Tapio Riikonen

AMOR JA PSYKE

Kirj.

APULEIUS

Suomentanut ja johdannolla varustanut

Edv. Rein

Helsingissä, Lilius & Hertzberg Osakeyhtiö, 1907.

Alkulause.

Esilläoleva käännös perustuu pääasiallisesti *G.F. Hildebrandin* teoksessa *L. Apulei opera omnia I, II. Lipsiae 1842* ja *F. Nordenin* teoksessa *Amor und Psyche, Ein Märchen des Apuleius (Meisterwerke der Griechen und Römer in kommentierten Ausgaben VI. Leipzig und Berlin 1903)* julkaisemaan tekstiin. Paikoittain on myös seurattu *J. van der Vlietin* teosta *Lucii Apulei Metamorphoseon libri XI. Lipsiae 1897*.

Apuna on, paitsi Hildebrandin ja F. Nordenin mainituissa teoksissa tavattavia selityksiä, myös käytetty *Adlingtonin* englantilaista ynnä *Ed. Nordenin* y.m. saksalaisia käännöksiä, jonka ollessa uudempia, roomalaista kirjallisuutta käsitteleviä teoksia sekä Apuleiusta koskevia pienempiä tutkimuksia on pidetty silmällä.

Käännöksessä tavattava jako eri lukuihin ei perustu alkuteokseen, vaan *Ed. Nordenin* mainittuun käännökseen.

Tekijä.

Apuleiuksen elämä ja teokset.

Apuleius syntyi vuoden 125:n vaiheilla j.Kr. Afrikassa Numidian maakunnassa sijaitsevassa Madauran sotilas-siirtolassa, missä hänen isänsä oli arvossa pidetty henkilö ja paikkakunnan korkeimpia hallinnollisia virkamiehiä ("duumvir"). Itse hän poikana sai siihen aikaan tavallisen grammatillis-retorisen koulukasvatuksen maakunnan pääkaupungissa Kartagossa. Täydentääkseen tietojaan hän noin 19 vuotisena siirtyi Kreikkaan ja Aleksandriaan, oleskellen etupäässä Atenassa, missä muun muassa tutki Platon filosofiaa. Seitsemän tai kahdeksan vuotta hän tällöin harjoitteli opintoja ja kulutti niihin koko perintönsä; kertoopa hän itse liian uutteriin lukuihin menettäneen terveytensäkin.

Sen jälkeen hän noin vuonna 150 asettui Roomaan, missä nautti sirosta muotityylistään tunnetun numidialaisen retorin Fronton opetusta, ja alkoi — nähtävästi opettajansa vaikutuksesta — julkaista ensimmäiset kirjalliset tuotteensa. Samalla hän toimi asianajajana, jolla alalla tuli hyvin suosituksi.

Roomasta hän 150-luvun keskivaiheilla palasi kotimaahansa Afrikkaan, missä hän samalla tapaa kuin aikansa kreikkalaiset sofistit suurella menestyksellä esiintyi juhlapuhujana ja kauniina, miellyttävänä, nuorena maailmanmiehenä voitti yleistä suosiota. Talvella v. 156 j.Kr. hänen elämänsä sai uuden kääntein. Matkustaessaan näet Madaurasta Aleksandriaan hän sairastui Oean kylässä, nykyisessä Tripoliksessa, jonka vuoksi hän oli pakoitettu pitemmäksi aikaa sinne jäämään. Kun hänellä siellä sattui olemaan tuttava, muuan Pontianus niminen opintotoveri Atenan ajoilta, hän joutui tämän luokse asumaan. Seuraus oli että Apuleiuksen ja hänen toverinsa äidin, varakkaan lesken, Aemilia Pudentillan, välille kehittyi suhde, joka ennen pitkää päättyi avioliittoon. Apuleius oli silloin alun neljänäkymmentä, Pudentilla noin kahdeksanneljättä vuotias.

Tämän avioliiton solmimista olivat Apuleiuksen sukulaiset koettaneet ehkäistä. Niinpä Pontianus, joka alussa itse oli asiaa lämpimästi puoltanut, alkoi sitä vastustella naituaan Herennius Rufinuksen tyttären, miehen, jonka raha-asiat olivat huonolla kannalla ja joka toivoi vävyensä avulla pääsevänsä Pudentillan rikkauksista osalliseksi. Appensa vaikutuksesta Pontianus nyt alkoi julkisesti panetella Apuleiusta väittäen että hän muka taioilla oli voittanut Pudentillan rakkauden. Myöhemmin Pontianus kuitenkin katui menettelyään, ja toverusten kesken saatiin aikaan sovinto.

Mutta Pontianuksen kuoltua alkoi tämän nuoremman veljen, Pudensin, nimessä hänen setänsä, sivistymätön ja raaka Sicinius Aemilianus, ahdistaa Apuleiusta, joka sillä välin oli nainut Pudentillan. Hänet haastettiin oikeuteen ja häntä syytettiin noituudesta; hoettiinpa että hän muka oli raivannut tieltään Pontianuksen, vaikka tästä ei nimenomaista syytöstä tehty. Apuleiusta vastaan käytetyt todistuskappaleet olivat perin turhanpäiväistä laatua; muun muassa mainittiin varsin arveluttavana tosiasiana että hän ahkeraan käytti taskupeiliä ja että hän — tietenkin tieteellisessä tarkoituksessa — oli leikellyt kaloja.

Oikeusjuttu, jota käytiin Sabrata nimisessä Oean naapurikaupungissa ja jota johti Afrikan prokonsuli Claudius Maximus, päättyi epäilemättä Apuleiuksen täydelliseen puhdistukseen. Torjuakseen syytökset hän piti loistavan, kerrassaan murhaavan puolustuspuheen.

Tämän tapauksen on otaksuttu sattuneen vuoden 158 j.Kr. paikkeilla.

Sittemmin Apuleius muutti Kartagoon, missä eli kuuluisana puhujana, retorina ja filosofina, pitäen esitelmiä, joita vastaanotettiin erinomaisella ihastuksella. Apuleius oli nyt maineensa kukkuloilla: häntä kuulemaan tulvi koko hienosto, hänen kunniakseen pystytettiin sekä Kartagossa että muualla patsaita. Hänelle uskottiin myös kunniakkaita toimia; niinpä hänestä tehtiin "sacerdos provinciae", jonka tehtävä oli hoitaa keisarillista jumalanpalvelusta maakunnassa ja järjestää kallisarvoiset "ludi sacerdotales" nimiset näytännöt. Tässä mainehikkaassa asemassa Apuleius luultavasti pysyi kuolemaansa saakka; hänen loppuikänsä on yhtä vähän tunnettu kuin kuolinvuotensa.

* * * * *

Jo nämä Apuleiuksen ulkonaiset elämänvaiheet viittaavat siihen, ettei hän ollut mikään jokapäiväinen henkilö. Kaikesta päättäen hän oli hyväpäinen mies, jolla oli ivansekainen huumori sekä vilkas mielikuvitus. Luonteeltaan hän oli jalomielinen ja ystäviään kohtaan avulias, jos kohta hänessä oli inhimillisiä heikkouksia, turhamaisuutta ja mahtavain suosion tavoittelua. Aikakautensa, kuolevan antiikin, lapsena hän oli samalla haavaa aistillinen ja uskonnollinen. Huomattavana piirteenä näet hänessä oli taipumus mystilliseen mietiskelyyn, taikauskoon ja astrologiaan, joka sai hänet yhtymään milloin mihinkin salaiskulttiin ja liitti jo hänen eläessään hänen nimeensä loitsutaidon maineen. Mutta vielä suuremmassa määrin kuolemansa jälkeen Apuleius kansankäsityksessä saavutti noidan nimen: kirkkoisä Augustinus mainitsee että kristinuskon vastustajat asettivat hänet ihmeiden tekijänä Kristuksen rinnalle, jopa häntä ylemmäksi.

Apuleiuksen uskomattoman taipuisa äly ja suuri työkyky ilmenevät hänen harvinaisen monipuolisessa

kirjallisessa toiminnassaan. Kirjailijana hän käytti sekä kreikkaa että latinaa; mitä jälkimäiseen tulee, oli hän, jonka äidinkieli oli puunilais-kieli ja joka maakuntalaisena oli tottunut huononlaiseen latinaan, vasta vähitellen ja suurella vaivalla oppinut aito-roomalaisen kielenkäytön. Ja hän liikkui kaikilla kirjallisuuden aloilla. Hän sepitti suorasanaisia kertomuksia ja lyyrillisiä runoelmia, kirjoitti näytelmäkappaleita ja satireja, filosofisia dialogeja ja historiallisia tutkielmia, käsitteli laskuoppia ja astrologiaa, eläintiedettä ja lääketiedettä, maanviljelystä ja soitantoa. Kehuipa itse yhtä hartaasti palvelevansa kaikkia yhdeksää runotarta.

Sama kirjavuus osoittautuu hänen esitystavassaan, siinä kun on käytetty kaikkia aikakauden rehevän retoriikan apuneuvoja, alku- ja loppusointuja, sanakaikua, lausejaksojen kertoa, yhteenkasattuja synonyymejä, vuoroin kirja-, vuoroin kansankieltä, rinnan vanhentuneita, harvinaisia sanoja ja uusia muodostuksia. Kaikki tämä on aiheuttanut että Apuleiusta on sanottu sukkelimaksi sanataituriksi, mikä milloinkaan on ollut. Hänen tyyliinsä tulee kyllä runsaspuheisuutensa ja saman sisällyksen kertaamisen vuoksi monasti raskaaksi ja teeskennellyksi: lukija tulee usein ajatelleeksi troopillista aarniometsää, missä kiemurtelevat köynnökset tavantakaa pysäyttävät kulkijan. Mutta toiselta puolen se vilkkaalla eloisuudellaan ja lumousvoimallaan tempaa lukijan mukaansa.

* * * * *

Apuleiuksen lukuisista teoksista ovat meidän aikoihimme säilyneet seuraavat kuusi:

Metamorphoses, yksitoista kirjaa käsittävä muunnos-romaani, myöhemmin yleisesti tunnettu nimellä *Kulta-aasi*.

Apologia eli *de magia*, Apuleiuksen oikeuden edessä pitämä puolustuspuhe.

Florida, kaksikymmentäkolme retorillista harjoitelmaa.

De deo Socratis.

De dogmate Platonis.

Ja *De mundo*, jotka kaikki kolme ovat filosofista sisällystä ja joista viimeinen on mukailu eräästä Aristoteleen nimellä käyvästä teoksesta. Tahdomme tässä kiinnittää huomiomme ensinmainittuun teokseen, joka on kaikista laajin ja merkillisin.

Metamorfosit, jota pidetään Apuleiuksen säilyneistä teoksista aikaisimpana, on jäljennös ja laajennus eräästä kadonneesta kreikkalaisesta ihmeromaanista, josta on vieläkin olemassa mukailemalla tehty kreikankielinen ote: Lukianoksen teosten joukossa säilynyt, mutta toisen kirjoittama kertomus *Lukios eli Aasi*, joka monessa kohden pitää yhtä Apuleiuksen puheenaolevan kertomuksen kanssa. Mainittua esikuvaansa ei kuitenkaan Apuleius ole orjallisesti seurannut, vaan osaksi itse sepittänyt, osaksi poiminut käsillä olevasta satu- ja satirikirjallisuudesta joukon välikertomuksia ja liittänyt ne siihen. Onpa lausuttu arvelu että hän olisi muuttanut alkuteoksen koko sävynkin tekemällä sen täydessä uskossa esitetystä kertomuksesta parodisen romaanin.

Apuleiuksen *Metamorfosien* sisällys on pääpiirteissään seuraava. Eräs nuori Lucius niminen mies joutuu matkalla Tessaliassa asumaan vanhan miehen luo, jonka vaimo on velho. Kun hän kerran sattuu näkemään mitenkä emäntänsä, sivelemällä ruumistaan tuntemattomalla aineella, muuntaa itsensä linnuksi, herää hänessä halu itsekin hetkeksi muuksi muutteleita. Mutta onnettomuudekseen hän saakin käsiinsä väärän rasian, josta on seurauksena että hänestä tulee aasi.

Tästä alennuksen tilasta, missä Lucius eläimen haahmosta ja vieteistä huolimatta säilyttää inhimillisen ymmärryksensä, hän ei voi päästä, ellei hänen onnistu syödä ruusuja. Se se tästä puolen on kaiken hänen pyrkimyksensä tarkoitus ja se loppumäärä, mihin koko kertomuksen juoni tähtää. Mutta tässäpä nousee tie pystyyn. Monet kerrat jo Lucius parka on pääsemäisillään toiveittensa perille, kun väliin tulee joku sattuma, joka uudestaan viskaa hänet tapausten pyörteeseen.

Luciuksen kärsimysten historia on erinomaisen monimutkainen. Siihen taloon, missä kova onni häntä ensin kohtaa ja missä hän joutuu aasina hevosten kanssa talliin asumaan, hyökkää rosvojoukko ja hävittää sen. Aasi joutuu näiden käsiin ja on pakoitettu, raskas taakka selässä, seuraamaan heitä heidän retkilleen.

Kerran oli aasi jätetty kotiin, kun rosivot olivat lähteneet ryöstämään. Leiripaikkansa vartijaksi he olivat jättäneet vanhan eukon, jonka muun saaliin ohessa tuli valvoa nuorta tyttöä, minkä rosivot vähää ennen olivat suoraapäätä häistä ryöstäneet ja tuoneet luolaansa. Ajan kuluksi ja itkevätä morsianta lohduttaakseen eukko silloin muun muassa kertoo sen sadun, johon alempana tulemme tutustumaan, *tarinan Amorista ja Psykestä*.

Tämän välikertomuksen jälestä jatkuu pääjuoni. Aasin avulla onnistuu tytön hetkeksi päästä karkuun, mutta molemmat joutuvat pian uudestaan kotiin kääntyvien rosvojen käsiin. Onneton aasi saa tietysti osakseen kovaa kohtelua, jopa päättävät rosvo ottaa sekä sen että tytön julmalla tavalla hengiltä; mutta molemmat pelastuvat varmasta perikadosta, ja rosvo kärsivät ansaitun rangaistuksen pahoista töistä. — Aasin kohtalo käy sitten yhä kirjavammaksi. Se siirtyy isännältä toiselle, milloin pyörittäen myllynkiveä, milloin kantaen selässään puita, ajajana häijy poika, joka ei muuta tee kuin miettii miten voisi elukkaa rääkätä. Milloin se on joutua karhun raadeltavaksi, milloin se kuljettaa Syyrialaisjumalattaren kerjäläispappien pyhiä esineitä, milloin palvelee puutarhurilla tai sotamiehellä. Sitten sen saa muuan veljespari — sokurileipuri ja keittäjä —, jotka huomaavat että se ei syökään tavallista aasinapetta, vaan ihmisten herkkuja. Siitä pitäen sen kohtalo alkaa kääntyä valoisammaksi. Sen ostaa nyt eräs mies, joka keksii sen tavattoman viisauden muissakin kohdin, se kun ylen helposti oppii mitä vaikeimmat temput, ja antaa sen maksusta julkisesti näytellä taitoaan. Se on nyt yleisen ihmettelyn esineenä, saavuttaapa muutaman ylhäisen rouvan rakkauden. Kerran sen tulee Korintoksessa taajan katsojakunnan edessä ottaa osaa riettaaseen näytelmään. Mutta tämän alkaessa aasi lähtee karkuun ja yöpyy kaupungin ulkopuolella merenrannalle. Unessa sille ilmestyy Isis jumalatar luvaten pelastusta. Ja seuraavan aamun koittaessa valkenee aasillekin onnen päivä. Tiellä astuu Isiksen palvoojain saattue, jonka etunenässä kulkee ruusunseppeltä kantava pappi: aasi syöksyy esiin, syödä hotaisee ruusut suuhunsa ja — edessämme on ilmielävänä entisessä ihmismuodossaan Lucius.

Kiitollisena tämä vihityttää itsensä Isiksen ja sitten Osiriksen salaismenoihin ja matkustaa sittemmin Roomaan, missä aikaa myöten kohoaa yhä pyhempiin arvonasteisiin.

* * * * *

Romaanin päätös on tekijän itsensä sepittämä. Siinä tavataan selviä viittauksia hänen omaan elämäänsä. On senvuoksi kenties syystä väitetty että Apuleius, kertoessaan aasin haahmossa kovia kokeneen Luciuksen vaiheita, samalla on ajatellut omaa itseänsä; olihan hän — niin sanotaan — tiedonhaluaan tyydyttääkseen kuluttanut varhaisimmat vuotensa joutaviin maallisiin tutkimuksiin ja vasta senjälkeen kuin kokonaan oli heittäytynyt mysterioiden helmaan, hän oli saavuttanut sisällisen rauhan. Lopulla kuvatut Isis-palveluksen menot vaikuttavat hullunkurisen vallattomien, usein siveellisesti perin arveluttavien kertomuksien jälestä juhlallisen virren tavoin; siinä on oltu huomaavinaan katuvaisten synnintunnustusta.

Kokoonpanoltaan "muunnos-romaani" on jonkun verran hajanainen, sen lomaan kun on punottu kirjava liuta sivukertomuksia traagillista, koomillista ja romantista laatua, jotka enimmäkseen eivät ole missään elimellisessä yhteydessä sen kanssa. Mutta jännittävä juoni, joka alinomaa tuo mukanaan uusia, odottamattomia käänteitä ja aukoo ihme- ja seikkailumaailman ovet selkoselälleen, vilkas esitys, hilpeä humori ja viittaukset ajan oloihin tekevät sen mieltäkiinnittäväksi.

* * * * *

Apuleiuksen Metamorfosien kauniin helmi, joka ikipäiviksi on pelastanut kirjan unohdukseen joutumasta, on maailmanmainio *satu Amorista ja Psykestä*, joka alkaa romaanin neljännessä ja päättyy sen kuudennessa kirjassa. Sitä tekijä ei ole ottanut ylempänä mainitsemastamme alkuteoksesta, vaan eräästä kreikkalaisesta kokoelmasta novelleja, eli n.s. "miletolaisia satuja". Apuleius tunsikin tämän sadun sen kreikkalaisessa muodossa. Mutta sama aihe on, eri tavoin muodosteltuna kansansatuna, tunnettu hyvin monella kansalla; siitä on muun muassa olemassa intialaisia, arapialaisia, italialaisia, ranskalaisia, saksalaisia, islantilaisia, norjalaisia ja ruotsalaisia toisintoja.

Emme tunne tarkemmin kysymyksessä olevaa Apuleiuksen kreikkalaista esikuvaa. Mutta aivan varmasti jo siinä alkuperäinen kansansatu esiintyy hellenistiseen henkeen muunneltuna. Omasta puolestaan Apuleius on sitä monin tavoin muuttanut, lisäellen ja poistaen yksityisiä piirteitä; niinpä hän on siihen liittänyt viittauksia roomalaisiin oloihin sekä joukon abstraktis-allegorisia käsitteitä ja antanut koko kertomukselleen humoristis-satirisen värityksen, mikä melkoisessa määrin on muuntanut vanhan kansansadun naivisen leiman. Että siitä huolimatta siksi paljon todellista kansantarun ainesta on jällellä, tekee kertomuksen kirjallisessa suhteessa tärkeäksi: siinä on näet ainoa laajempi meille säilynyt jäännös antiikista kansansatua. Ja täytyy myöntää, että Apuleius sittenkin syvemmältä kuin useimmat vanhan ajan kirjailijat on tajunnut tämän sisimmän olemuksen.

* * * * *

Oleellisimpia alkuperäiseen satuun tehtyjä muutoksia oli se, että rakastaville oli annettu nimeksi Amor ja Psyke. Siitä oli lähin seuraus että kansantarun häijystä äidistä, joka, estääkseen lempiviä yhtymästä, muuntaa poikansa hirviöksi, tuli Venus, mikä puolestaan aiheutti että koko kreikkalaisen mytologian yleisesti tunnettu koneisto työnnettiin näyttämölle. Nimet Amor ja Psyke saatiin yleisestä, nähtävästi aleksandrialaisella ajalla syntyneestä, mutta luultavasti Platosta johtuvasta käsityksestä. Kirjallisuudessa tapaamme sen aikaisimmin ensimmäisellä vuosisadalla e.Kr. eläneellä kreikkalaisella

epigrammintekijällä Meleagroksella, joka usein esittää Erosta (Amoria) ja Psykeä rakastavana parina. Mutta vielä yleisempänä tämä käsitys ilmenee taiteessa. Lukuisissa veistoteoksissa, korkokuvissa, kaiverretuissa kivissä, seinämaalauksissa, sormuksissa y.m., kreikkalaisen ja roomalaisen taiteen myöhemmissä tuotteissa näemme tuon lapsellisen parin yhdessä, milloin toisiaan armastellen, milloin taas tapaamme Eroksen rakastettuansa kiduttamassa ja Psyken armoa anomassa. Usein on silloin Psykellä perhosensiiivet, joskus hän on kokonaan perhosenmuotoinen. Välistä taas näemme päinvastoin Psyken perhosena vartioimassa sidottua Erosta. Näissä esityksissä on luultavasti taiteilijan mielessä väikkynyt allegorinen ajatus ihmissielun ikuisesta kaiپیosta ihanteellisuuteen — yleinen mielikuva, joka on antanut suhteellisesti suuren vapauden käsittelyssä eikä ole sitonut häntä tarkoin määrättyyn tiluatsioniin.

Syy siihen, minkä vuoksi käsitys Amorista ja Psykestä oli omiaan liittymään alkuperäiseen kansansatuun, oli ilmeisesti se, että kummassakin tapauksessa oli kaksi onnetonta rakastavaa.

* * * * *

Ne kieltämättä allegoriset ainekset, jotka Apuleiuksen esikuvasta ovat tulleet hänen teokseensa, ynnä ne, joita hän itse puolestaan on siihen liittänyt, ovat osaltaan vaikuttaneet sen, että useimmat selittäjät, alkaen hänen 6:lla vuosisadalla j.Kr. eläneestä maanmiehestään Fulgentiuksesta aina meidän aikojemme tutkijoihin saakka, ovat käsittäneet sitä täydelliseksi, moraliseeraavaksi allegoriaksi, jotkut vieläpä kristilliseen henkeen laadituksi; on väitetty että Apuleius tarinallaan olisi tahtonut esittää ihmissielun suhdetta taivaalliseen rakkauteen, kuinka se lankeemuksensa johdosta tämän kadottaa, mutta kärsimysten kautta puhdistuneena jälleen saavuttaa sen; myös on ylimalkaan ajateltu niitä tuskia ja vaivoja, mitä rakkaus ihmiselle tuottaa. Toiset ovat olettaneet Apuleiuksen tahtoneen viitata mysterioiden puhdistavaan vaikutukseen ja huomauttavat miten Psyken vastukset ja harhamatkat muistuttavat niitä koettelemuksia, joita salamenoihin vihittävien oli kestettävä.

Perinpohjaisempi kertomuksen punnitseminen ja varsinkin laajentunut näköala vertailevan satututkimuksen alalla ovat kuitenkin osoittaneet että tällä romaanilla kokonaisuudessaan ei ole voitu tarkoittaa nimenomaista allegoriaa.

* * * * *

Senjälkeen kuin Apuleius oli istuttanut kansansadun metsäkukan retoriikan taimitarhaan, oli antiikin taide hyvin vähäisessä määrässä käsiteltyt Amarin ja Psyken suhdetta. Ei ole olemassa antiikista taideteosta, jonka varmasti voisi asettaa yhteyteen Apuleiuksen muodostelun kanssa. Ja itse asiassa oli tämän ilmestyessä antiikisen taiteen elinneste jo siihen määrään ehtymässä, ettei se enää kyennyt luomaan mitään sanottavasti uutta. Mutta sitä enemmän se on vaikuttanut uuden ajan taiteeseen, renessansista alkaen. Maalauksista on ennen muita mainittava Rafaelin suunnitelman mukaan tehdyt kattomaalaukset Villa Farnesinassa Roomassa, missä sarja mainitusta romaanista otettuja viehättäviä kohtauksia on nähtävänä. Kuvanveistoksista taas ovat kuuluisimmat Canovan ihana ryhmä Villa Carlottassa Lago di Comon rannalla sekä Thorwaldsenin tunnetut mestariteokset. Ja onpa omankin maamme taiteilijoista yksi, Walter Runeberg, ottanut aiheita Amarin ja Psyken iäti nuoresta tarinasta.

Lopuksi on mainittava että kertomus Amorista ja Psykestä on vaikuttanut hedelmöittävästi uudempien aikojen kaunokirjallisuuteenkin, se kun on innostuttanut useita eri kielillä esiintyviä kirjailijoita enemmän tai vähemmän itsenäisiin runollisiin tuotteisiin.

AMOR JA PSYKE

ENSIMÄINEN LUKU.

Oli kerran eräässä valtiossa kuningas ja kuningatar, joilla oli kolme ylen kaunista tytärtä. Mutta kun

molempia vanhempia, miten suloiset olivatkin, toki katsottiin voitavan inhimillisin kiitoksin täysin vastaavalla tavalla kehua, oli nuorimman tyttären ihanuus niin erikoinen ja erinomainen, ettei sitä puutteellinen ihmiskieli pystynyt ilmaisemaan eikä riittämään asti ylistämään. Niinpä monet oman maan kansalaiset ja varakkaat tulokkaat, joita harvinaisen näytelmän huhu taajoissa, hartaisissa joukoissa keräsi kokoon, hämmästyivät ihmeissään moista saavuttamatonta ihanuutta, painoivat sormenpään ojennettua peukaloansa vasten ja veivät kätensä suulle, osoittaen siten hänelle uskonnollista kunnioitusta juuri kuin itse Venus jumalattarelle.

Jo oli kautta lähivaltioiden ja likiseutujen kulkeutunut huhu, että jumalatar, jonka synnytti sinisyvyys ulapan ja kasvatti vihma vaahtopäälaineiden, kaikkialle jakaen jumaluutensa armoa jo liikuskele keskellä väkijoukkoja, tai ainakin että taasen, kuten kerran meri, niin nyt maa uudesta taivaallisten pisarain idusta oli toisen Venuksen täydessä impeyden kukassaan saattanut puhkeamaan.

Niin etenee äärettömästi päivä päivältä se käsitys, niin vaeltava leviävä maine jo kautta lähisaarten, melkoisen osan maata ja useampain maakuntain. Jo tulvi joukottain kuolevaisia, pitkien taivalten takaa ja meren aallonharjoja kulkien vuosisadan kuulua kummaa näkemään. Ei Pafokseen, ei Knidokseen eikä edes Kyteraankaan kukaan purjehtinut Venus jumalataria katsomaan. Jumalattaren uhreja sivuutetaan, hänen temppelinsä ovat tyhjinä, pyhät sijansa hyljättyinä, hänen menojaan laiminlyödään, kuvapatsaansa ovat vailla seppeleitä ja autioita alttareita tahraa kylmä tuhka. Sensijaan rukoillaan tyttöä, ja ihmisen muodossa lepytellään mahtavan taivahisen jumaluutta; immen aamusin astellessa suostutellaan uhriseurain ja juhla-aterioin Venusta, joka kuitenkin oli kaukana, ja hänen katuja pitkin kävellessään ihmiset lukuisasti häntä palvoivat seppelin ja kukkasin.

Tämä taivaallisten kunnianosoitusten määrätön siirtäminen kuolevaiseen tyttöön herätti todellisen Venuksen suuttumuksen, ja närkästyksestä kärsimätönnä hän päättää pudistellen sekä sydämen pohjasta nuristen näin puhuu itseksensä: "voi luonnon ikiemoa, voi alkuainetten perusjuurta, voi koko maanpiirin hallitsijataria, voi minua, armas Venus, jonka täytyy kuolevaisen tytön kanssa jakaa valtiuteni ja jonka taivaassa pyhitettyä nimeä häpäisee maallinen tahra! Meille molemmille osoitetussa palveluksessa saan minä tietysti tyytyä viransijaisen epävarmaan osaan, ja minun kuvaani kantaa ympäri maailmaa kuolevainen tyttö. Turhaan Paris paimen, jonka oikeamielisyyden ja luotettavuuden on myöntänyt suuri Jupiter, erinomaisen ulkomuotoni vuoksi asetti minut niin mahtavain jumalattarten edelle. Mutta eipä tuo, ken tahansa lieneekään, niinkään suureksi ilokseen tule ryöstäneeksi kunniaani: kyllä minä pian laitan niin, että hän saa katua juuri tätä luvattonta ihanuuttaan".

Ja kohta hän kutsuu luokseen poikansa, tuon siivekkään veitikan, joka huonoine tapoineen kaikkea julkista kuria halveksii ja liekin, nuolin asestettuna öisin liittää vieraisissa kodeissa sekä kaikkien avioliittoja turmellen rankaisematta tekee moisia kolttosiaan eikä ollenkaan toimita mitään hyvää. Vaikka tämä jo luontaisesta vallattomuudesta on julkea, äiti vielä lisäksi sanoillaan häntä yllyttää ja saattaa hänet ennenmainittuun valtioon sekä osoittaa hänelle Psyken — se näet oli tytön nimi. Ja kerrottuaan juurta jaksaen heidän kauneudenkilpailunsa, hän närkästyksestä uhkuen ja puhkuen virkkää: "nimessä äidinrakkauteni siteiden, nimessä nuolesi suloisten haavojen, nimessä tuon liekkisi medenmakean polton, hanki äidillesi kosto, ja täydellinen! Rankaise ankarasti tuota uppiniskaista kaunotarta ja suorita suosiollisesti ennen kaikkea tämä ainokainen asia: tuo neito rakastukoon mitä tulisimmin kaikkein halvimpaan mieheen, jolta Onnetar on riistänyt arvon ja samalla perinnön, vieläpä terveydenkin, mieheen, joka on niin halpa, ettei koko maanpiirissä löydä vertaistaan kurjuudessa".

Noin julistettuaan ja hehkuvin suukkosin poikaansa kauvan ja kiihkeästi suudeltuaan, hän pyrkii lähimmälle rannikolle, mistä meri vetäytyy taappäin, ja tuskin hän rusottavilla jalkapohjillaan on hipaissut väreilevän allokon päällisintä vihmaa, niin hän jo laskeutuu syvän meren selkeälle pinnalle. Ja, niinkuin hän juuri haluaakin, niin paikalla viivyttelämättä ilmestyy merellinen seurue, ikäänkuin jumalatar aikoja sitten olisi niin käskenyt. Saapuvat Vellamon neidot kuorossa laulaen, saapuvat takkuinen siniparta Portunus ja Salacia, syli raskaana kaloista, sekä pieni delfiininjaja Palaemon. [Portunus, Salacia ja Palaemon ovat tarumaisia meriolentoja.] Ja Tritonein parvien hyppelehtiessä sinne tänne pitkin meren pintaa, tässä yksi vienosti puhaltava sointuvaa simpukkaa, tuossa toinen silkkiharsolla torjuu auringon ahdistavaa paahdetta, kolmas kantaa valtiattaren edessä kuvastinta ja vihdoin toiset uiskelevat parittain, vaunujen eteen valjastettuina. Sellainen joukkue se saattaa Venusta, kun hän valtamerelle suorii.

* * * * *

Mutta Psyke, itselleenkin ilmeisestä ihanuudestaan huolimatta, ei nauti kauneudestaan mitään hedelmää. Kaikki häntä katselevat, kaikki kiittävät, mutta ei kenkään, ei kuningas, ei kuninkaanpoika eikä yhteisestäkään kansasta kukaan häntä aviokseen haluten kosimaan saavu. Ihailevat sitä jumalallista ulkomuotoa, mutta kuin mitäkin taidokkaasti silattua kuvapatsasta sitä ihailevat kaikki. Jo kauvan sitten ovat molemmat vanhemmat siskot, joiden kohtalaista kauneutta eivät ihmiset ollenkaan olleet huutoon saattaneet, joutuneet kuninkaallisille kosijoille ja päässeet onnellisiin avioliittoihin.

Mutta Psyke pyhäisenä piikana kodissaan istuen itkee hyljättyä yksinäisyyttään, ruumiiltaan raihnaana, sielultaan sairaana, ja vihaa itseksensä ihanuuttaan, joka koko maailman on hurmannut.

Silloin perin kovaonnisen tytön kurjankurja isä, epäillen taivahisten vihaa ja jumalten kiukkua peläten, kysyy neuvoa ikivanhalta Miletoksen oraakelilta ja suostuteltuaan rukouksin ja uhriteurain mahtavata jumaluutta hän anoo neidolle, jota ei kukaan pyydä, häitä ja aviomiestä. Ja Apollo antoi näin kuuluvan oraakelinvastauksen, vieläpä latinaksi, vaikka hän, katsoen miletolaissadun kertojaan, olikin kreikkalainen ja ionialainen:

Korkean vuoren huipulle, valtias, toimita tyttö, yllään hääpuku, voi, surkean morsiuuden!
Turhaan vävyä ihmislusten joukosta toivot: julma ja häijy se on, turmiokas kuni kyy, hän, joka
lentimin ilmoja liitäen kaikkia vaivaa, liekin ja miekoin myös kutakin ahdistaa, tuo, jota
jumalat säikkyvi, värjyvi taivahan taatto, ja jota kauheksuu Tuonelan virrat ja yö.

Pyhän ennustuksen sisällyksen kuultuaan ennen niin miekkoinen kuningas harmissaan ja suruissaan lähtee takaisin kotiin ja selvittää puolisolleen pahaenteisen jumalanvastauksen käskyn. Siitä murhetta, itkua ja voitotusta useammaksi päiväksi. Mutta jo vaatii kauhea oraakelinlause julmaa toimeenpanoan. Jo valmistellaan hautaushäiden näytäntöä kurjankurjalle neidolle, jo sammuu soihdun loimu mustan hiiloksen tuhkaan, jo vaihtuu häähuilun sointu vaikeroivaan lyydialaissäveleeseen, iloinen morsiuslaulu päättyy surkeaan parkuun, ja miehelään aikova tyttö kuivaa kyneleensä itse morsiuslunnullaan. Niin valitti koko väestökin yhdessä kovaa kokeneen talon surkeata kohtaloa, ja maansurun ajaksi julistettiin kohta oikeudenkäynti lakkautetuksi.

Mutta pakko totella taivaallisia ohjeita vaatimalla vaati Psyke parkaa kohtalon määräämään rangaistukseen. Kun siis suurimmassa murheessa oli suoritettu hautaushäiden juhllaisuudet, niin kuljetetaan koko kansan saattaessa elävää ruumista, sillä itkusilmäinen Psyke ei astu hääsaatossaan, vaan omiin hautajaisiinsa.

Mutta kun vanhemmat murheellisina ja moisen onnettomuuden järkyttäminä vitkastelevat jumalattoman teon toimeenpanossa, tytär itse näillä sanoin heitä rohkaisee: "mintähden onnetonta vanhuuttanne alituisella itkulla kidutatte? Miksi henkeänne, joka enemmän minulle kuin teille kuuluu, tavantakaisilla voitotuksillanne näännytätte? Miksi tehottomilla kyneleillänne rumennatte minun katseitani samalla kertaa kuin omia silmiänne? Miksi revitte harmaita hapsianne? Mitä rintaanne, mitä pyhiä parmojanne kolhitte? Tämäkö siis oli oivallinen palkkanne erinomaisesta ihanuudestani? Liian myöhään älyätte että teihin on sattunut jumalattoman kateuden kuolettava isku. Silloin kun yksityiset ja kansat jumalallisilla kunnianosoituksilla minua juhlivat, kun ne yhdestä suusta minua uudeksi Venukseksi nimittivät, silloin olisi teidän pitänyt surra, silloin itkeä, silloin minua menneenä kaluna murehtia. Jo minä huomaan, jo näen että yksin nimi 'Venus' on minut turmioon syössyt. Viekää ja asettakaa minut oraakelinmääräämälle huipulle. Minä riennän kohti noita onnellisia häitäni, riennän näkemään tuota ylhäissukuista ylkääni. Mitä vitkastelen? Miksi lykkään tuonnemmaksi hänen tuloaan, joka koko maanpiirin turmioksi syntyi?"

Noin puhuttuaan neito vaikenä ja, jo vakavasti astuen, yhtyi mukana seuraavaan saattoon. Kuljetaan jyrkän vuoren määräkukkulalle, jonka ylimmälle huipulle tyttö asetetaan. Sen jälkeen kaikki heittävät hänet sinne, sammuttavat kyneleillään hääsoihdut, joilla olivat edeltä valaisseet, ja jättävät ne siihen paikkaan sekä hankkivat allapäin kotiinlähtöä. Ja moisen tappion masentamina tytön kurjat vanhemmat sulkeutuvat huoneeseensa, kätkeytyvät sen pimentoihin ja antautuvat alituisen yön valtaan.

Mutta Psyken, joka kukkulan huipulla kohtaloaan vaikeroi, kohottaa verkalleen, liepeitä sinne tänne liehuttaen ja poimuja pullistaen, lauhasti huokuvan Lännen lempeä tuulonen, kuljettaa vähitellen häntä leppeällä henkäyksellään alas pitkin korkean kallion jyrkänteitä ja laskee hellävaroen hänet vaipumaan vuoren alla olevan laakson vihannan nurmen helmaan.

* * * * *

Kun Psyken valtava mielenliikutus oli asettunut, niin hän nukkui pehmeään ruohikkoon, kasteisella heinävuoteellaan suloisesti uinuen. Sitten hän riittävästä unesta virkistyneenä, jälleen nousee tyyneellä mielin. Hän näkee lehdon täynnä korkeita, mahtavia puita, näkee kuulean lähteen lasinheleine hetteineen aivan lehdon sydämessä. Lähellä sitä paikkaa, missä lähde pulpahtaa esiin, on kuninkaanlinna, jota ei ole rakennettu ihmiskäsin, vaan jumalten taidoin. Jo sisäänastuessasi tietäisit näkeväsi jonkun jumalan muhkean ja ihanan olinpaikan. Sillä korkeata, seeteripuusta ja norsunluusta huolekkaasti koverrettua lakea kannattavat kultaiset patsaat, seiniä kaikkia peittää hopeinen korkokuvaus, missä pedot ja kesyt elukat tulijan silmää kohtaavat. Ihmeellinen tosiaan se ihminen, ei, pikemmin puolijumala tai varmaan jumala, joka valtavan taiteensa hienoudella on niin suuren hopeamäärän eläimiksi muuntanut. Yksin lattiatkin muodostavat monenmoisia, kallisarvoisista juoviin jaetuista kivistä tehtyjä mosaikkikuvioita. Kahdesti ja useammastikin vallan miekkoiset ne, jotka jalokivillä ja helyillä kopeasti astelevat! Myös muutkin joka taholle laajalti suunnitellun talon osat ovat

määrättömän kallisarvoiset, ja kokonaiset seinät pelkästä kullasta välkkyvät omalla hohdollaan, niin että talossa vallitsee päivä, vaikkei paistaisikaan aurinko; niin loistavat makuuhuoneet, niin pylväskäytävät, niin itse holvit. Ja muutkin laitokset vastaavat täysin talon kunnianarvoisuutta, niin että kaikki todentotta näyttää oikeastaan olevan taivaallinen palatsi, aiottu suuren Jupiterin maalliseksi olinpaikaksi.

Moiset viehättävät paikallisuudet vetävät puoleensa Psyken; hän astuu lähemmäs ja käy jo vähän rohkeammin kynnyksen sisäpuolelle. Pian saa hänet into katsella kaikkea tuota kaunista houkutelluksi: hän tutkii itsekutakin esinettä erikseen ja katselee linnan toisella puolella sen erinomaisella kätevyydellä valmistettuja aittoja, täynnään suuria kalleuksia. Eikä ole olemassa mitään, jota siellä ei tapaisi. Mutta paitsi muuta, mikä näissä suurissa rikkauksissa oli ihmeellistä, oli varsinkin se kummallista, että moinen koko maailman aarre säilyi ilman mitään lukkoa, ilman salpaa, ilman vartiaa. Hänen tätä kaikkea suurimmalla nautinnolla katsellessaan kuuluu muuan ääni ilman näkyväistä ruumistansa. Ja se lausuu näin: "Miksi valtiatar hämmästyit näitä näin suuria varoja? sinun on tämä kaikki. Suoriu täältä makuuhuoneeseen, virkistä vuoteessa väsyneitä voimiasi ja kylve kyllältäsi. Me, joiden äänen kuulet, olemme sinun palvelijoihini ja tulemme ututterasti sinua avustamaan, eikä kuninkaallinen ateria ole viipyvää, kunhan vain olet ruumistasi vaalinut".

Psyke tajusi tässä jumalallisen kaitsemuksen autuutta, noudatti olennottoman äänen kehoituksia ja huuhtoi pois väsymyksensä ensin unella ja sitten kohta kylvyllä. Ja nähtyään heti aivan lähellä puolipyöreän ylennyksen, hän arveli sitä sopivaksi virkistyspaikaksi, siinä kun oli pöytäkalusto, ja laskeutui mielihyvällä tämän ääreen. Ja tuossa paikassa toimitetaan maljoja täynnä nektari-juomaa ja runsaita annoksia monenmoisia ruokalajeja, kenenkään tarjoamatta ja vain ikäänkuin jonkun tuulenhenkäyksen vaikutuksesta. Kuitenkaan ei hän voinut nähdä ketään, vaan kuuli ainoastaan ilmassa satelevia sanoja, ja vain ääniä oli hänellä palvelijoinaan. Upean aterian jälkeen astui joku sisään ja lauloi näkymätönä, toinen taas, niinikään näkymätönä, soitti kitaraa. Sitten hivelee hänen korviaan taajan suloäänisen joukon yhteisointu, niin että, vaikkei näkyvissä ollut kenkään, siellä kuoro varmaan oli sentään.

Näiden nautintojen jälkeen Psyke illan tullen käy levolle. Mutta kun yötä jo oli jonkun verran kulunut, kuuluu hänen korviinsa lempeä sointu. Silloin hän kaamottavassa yksinäisyydessään peläten impeytensä puolesta vapisee ja kauhistuu; ja hän säikkyy jokaista onnettomuutta sitä enemmän koska ei sitä tunne. Mutta jo olikin tuntematon puoliso läsnä, astui vuoteeseen, teki Psyken vaimokseen ja hävisi kiireesti ennen päivän koittoa. Ja kohta palvelivat makuuhuoneessa odottavat äänet nuorikkoa.

Tätä jatkui näin pitemmän ajan. Ja kuten tavallisesti käy, kääntyi se, mikä alussa oli outoa, alituisesta tottumuksesta viehätykseksi, ja epämääräisen äänen sointu oli lohdutuksena yksinäisyydessä.

TOINEN I<UKU.

Sillävälin Psyken vanhemmat hellittämätöntä suruaan ja murhettaan vanhenivat. Ja maineen levittyä laajemmalle olivat vanhemmat sisaretkin saaneet tietää kaiken, olivat murheissaan ja suruissaan kiireesti heittäneet kotilietensä sekä kilvan matkanneet vanhempiaan katsomaan ja lohduttamaan.

Sinä yönä alkoi Psykeään näin puhutella puoliso, jota, vaikka ei voitukaan nähdä, kuitenkin saattoi sekä käsin tunnustella että korvin kuulla. "Psyke, sinä suloisin ja rakas vaimoni, liian julma kohtalo uhkaa sinulle turmiokasta vaaraa, jota sinun, luulen ma, täytyy visusti varoa. Jo lähestyvät tuota kukkulaa siskosi, levottomina oletetun kuolemasi vuoksi ja jälkiäsi etsien. Mutta jos joitakin heidän voivotuksiaan ehkä kuuletkin, niin älä vastaa mitään — niin, älä edes kaukaa katso sinnepäinkään. Muuten tulet minulle tuottamaan mitä raskaimman surun, itsellesi taas mitä pahimman turmion".

Psyke suostui ja lupasi tehdä puolisonsa mieliksi. Mutta kun tämä yön keralla oli häipynyt, kulutti onneton nainen koko päivän kyyneliin ja voihkimisiin, uudestaan ja yhä uudestaan hokien nyt vasta oikein olevansa mennyttä; olihan hän suljettu vankilaan, jos kohta komeaan, voimatta seurustella ja puhella ihmisten kanssa sekä lohduttaa hänen tähtensä murehtivia sisaria ja saamatta edes nähdäkään heitä. Ja virkistämättä itseään kylvyllä, ruualla tai millään muullakaan hän viljalti kyyneleitä vuodattaen vaipui uneen.

Eikä aikaakaan, kun puoliso tavallista aikaisemmin laskeutuu levolle ja syleillen yhä vieläkin itkevätä Psykeä vannottaa häntä näin:

"Tätäkö minulle lupailit, Psykeni? Mitä minä, sinun puoliso sinusta enää odotan, mitä toivon? Yöt päivät itkeä vetistelet etkä herkeä keskellä aviosyleilyjäkään itseäsi kiduttamasta. Tee nyt jo niinkuin tahdot ja noudata turmiollista mielihaluasi. Muista vain minun vakavaa varoitustani silloin kun liian

myöhään alat katua".

Silloin Psyke rukoilemalla ja uhkaamalla muuten kuolla ahdistaa puolisoaan, jotta tämä suostuisi hänen pyyntöönsä nähdä sisarensa, lieventää heidän surujaan ja puhella heidän kanssaan.

Hän myöntyykin nuorikkonsa rukouksiin, vieläpä sallii hänen lahjoittaa sisarilleen mitä kultaa ja koristeita ikänä haluaa, mutta varoittaa tavantakaa ja peloittelee useasti, ettei milloinkaan sisarten turmiollisesta neuvosta taipuisi kysymään puolisonsa muotoa, jottei rikollisessa uteliaisuudessaan syöksyisi moisesta onnen huipusta perikatoon, sillä silloin Psyke ikipäiviksi jäisi nauttimatta hänen halailuaan. Psyke kiitti puolisoaan ja virkkoi jo iloisempänä: "tuhat kertaa mieluummin tahtoisin kuolla, kuin kaivata sinun suloista syleilyäsi! Lemminhän sinua yhtä paljon kuin omaa henkeäni ja rajusti sinua rakastan, ken tahansa lienetkin, enkä rinnallesi aseta itse Kupidoakaan. Mutta täytä vielä, ma pyydän, tämä rukoukseni ja käske palveliaasi Länttä tuomaan sisareni tänne, samalla tapaa kuljettaen heidät kuin minutkin". Ja painaen suostuttavia suuteloitaan, syytäen maireita sanojaan sekä syleillen häntä hänen vastustelustaan huolimatta nainen vielä liittää imarteluihinsa tämän: "mesimarjueni, oma miehyeni, Psykesi suloinen elo!" Lemmen kuiskailun voiman ja vallan edessä puoliso alistui ja lupasi tehdä kaikki. Ja kun päivä jo valkeni, hän hälvähti aviovaimonsa käsistä.

* * * * *

Mutta saatuaan tietää kukkulan ja paikan, mihin Psyke oli jätetty, sisaret joutuun saapuvat sinne, itkevät silmänsä kuiviin ja lyövät rintoihinsa, jotta vahat ja kalliit heidän alinomaisista voitoksistaan kajahtelevat. Jo he nimeltä huutelivat siskoparkaansa kunnes vaikeroivan äänen kimeä kirkuna tunkee rinteitä myöten alas laaksoon. Silloin Psyke mieletonnä ja vavisten syöksyy esiin huoneestaan ja virkkaa: "miksi suotta surkeilla valituksillanne itseänne kiusaatte? Olenhan minä, jota murehditte, täällä. Heittäkää suruiset valituksenne ja kuivatkaa vihdoinkin pitkällisestä kyyneltulvasta kosteat poskenne, koskapa jo voitte syleillä sitä, jota juuri voitittelitte".

Sitten hän kutsuu Lännen ja muistuttaa sitä puolisonsa määräyksestä. Eikä aikaakaan, kun se käskyä totellen kohta hempeimmillä henkäyksillään vaaratonta kulkua kantaa heidät alas. Ja he nauttivat molemminpuolisista syleilyistä ja kiireisistä suuteloista, ja riemusta pulppuavat siihen asti hillityt kyneleet esiin. Sitten Psyke virkkaa: "mutta astukaapa ilomielin myös kattoni alle ja lieteni luo ja virvoittakaa murheellisia mieliänne yhdessä Psykenne kanssa". Noin puhuttuaan Psyke saattaa heidän nähtäväkseen kultaisen linnan suurensuuret varat ja kuultavakseen palvelevien äänien kansakasta joukkoa sekä kestitsee heitä muhkeasti mitä kauniimmalla kylvyllä ja yli-inhimillisen pöydän komeuksilla.

Mutta nepä kylläisinä tuosta vallan taivaallisten rikkauksien tulvasta jo syvällä sydämessään hautoivat kateutta. Vihdoin toinen heistä herkeämättä varsin tarkasti ja uteliaasti kyselee, kuka on tuon taivaallisen omaisuuden isäntä, kuka tai millainen on hänen puolisonsa. Mutta eipä Psyke sittenkään millään lailla loukkaa puolisonsa käskyä tai anna kiskoa itsestään sydämensä salaisuuksia, vaan sepittää hätävalheen, että hänen miehensä muka on hyvännäköinen nuorukainen, jonka poskia vasta varjostavat parran haituvat ja joka enimmäkseen kuluttaa aikansa metsästämyllä kedoilla ja vuorilla. Mutta jottei keskustelun jatkuessa jokin hairahdus häntä paljastaisi, hän paikalla kutsui Lännen ja jätti heidät sen kuljetettavaksi, mukanaan kuormallinen kultateoksia ja jalokivikoristeita.

* * * * *

Heti tämän jälestä oivat sisarukset jo hehkuen kytevä kateuden sapesta palasivat kotiin ja puhua pauhasivat keskenään. Vihdoin alkaa toinen näin:

"Voi sinua, epäviisas julma ja nurja Onnetar! Näinkö olet hyväksi nähnyt, että vaikka meillä on samat vanhemmat, olemme niin erilaisen kohtalon osaksemme saaneet. Olemmehan me, vaikka iältämme käymme edellä, joutuneet vierasten aviomiesten piioiksi ja kotiliedeltämme, vieläpä isänmaastamme karkoitettuina eleemme kaukana vanhemmistamme, kuten maanpakolaiset ainakin; sitä vastoin tämä nuorin, joka pahnanpohjimaksi turhanpäiten tähän maailmaan syntyi, on moisen varallisuuden ja jumalan miehekseen saanut — mokoma, joka ei edes pysty oikein käyttämään näin suurta tavarain määrää? Näitkö, sisko, kuinka paljon ja minkälaisia koristeita talossa viruu, mitkä vaatteet siellä välkkyvät, mitkä jalokivet siellä hohtavat, mikä kullon paljous sitäpaitsi joka paikassa jalkojen alle tallaantuu? Jos hänellä vielä on niin ihana puoliso kuin hän vakuuttaa, niin ei tätä nykyä koko maanpiirissä ole ketään sen onnellisempaa naista. Ja kun sitten heidän tuttavallisuutensa etenee ja kiintymyksensä kasvaa, niin ehkä jumal-puoliso hänestä vielä tekee jumalattarenkin. Niin onkin, jumalavita, niin hän jo liikkui ja kiikkui. Johan hän käy kenossa kauloin ja jumalataria huokuu nainen, jolla on äänet palvelijoinaan ja joka tuuliakin käskää. Mutta minä poloinen olen saanut osakseni puolison, joka ensiksi on isääni iäkkäämpi, sitten kaljumi kurkkua ja pikkuisempi mitä pojannalkkia hyvänsä, ja joka vihdoin vartioi koko taloa, salvoin ja telkimin lukittuna".

Toinen alkaa näin: "minun taas täytyy sietää miestä, jota vaivaa ja kumaraksi tekee jäsenten kolotus, ja joka senvuoksi aniharvoin rakkauttani viljelee; enimmäkseen saan hieroa hänen vääntyneitä ja kiveksi kovettuneita sormiaan ja kärventää näitä näin hentoja hyppysiäni pahanhajuisiin hauteisiin, likaisiin riepuihin ja löyhkääviin kääreihin. Enkä minä saa osoittaa vaimon avuliaita kasvoja, vaan lääkärin työstä osaa täytyy minun näytellä. Lienet kai itsekin, sisko, huomannut, kuinka kärsivällisesti, tai paremmin orjamaisesti — tahdon nimittäin suoraan sanoa mitä ajattelen — tätä siedät. Mutta minäpä en jaksa tämän enempää kestää, että näin ylenpalttinen onni on arvottomalle kertynyt. Sillä muisteleppa, kuinka kopeasti, kuinka vaateliaasti hän meitä kohteli ja miten hän juuri määräämättömän ylpeästi kerskaamalla paljasti pöyhkeän mielenlaatunsa; viskasihan tuo niin suurista rikkauksistaan vastahakoisesti meille joitakuita vähäpätöisyyksiä ja kohta senjälkeen hän läsnäolostamme vaivattuna käski ajaa, puhalttaa ja viheltää meidät pellolle. En ole minä nainen enkä tahdo kerrassaan hengittää, ellen häntä moiselta varallisuuden huipulta turmioon syökse. Ja jos sinuakin, kuten kohtuullista on, häväistyksemme on sapettanut, niin koettakaamme molemmat yhdessä keksiä tepsivä tuuma. Aluksi älkäämme sentään näyttäkö vanhemmillemme tai kellekään muullekaan niitä esineitä, joita tuomme mukanamme, päinvastoin älkäämme olko tietävinämme mitään hänen pelastumisestaan. On kyllin että itse olemme nähneet semmoista, jota katuu nähneensä, saatikka sitten toittotaisimme vanhemmillemme ja ympäri koko maailman hänen onneansa. Sillä oikeastaan eivät olekkaan miekkoisia ne, joiden rikkauksia ei kukaan tunne. Kyllä hän saa tuntea, ettei ole hänellä piikoja, vaan vanhemmat sisaret. Tällä kertaa nyt palatkaamme puolisojemme luo ja menkäämme katsomaan köyhiä, mutta aivan puhtaita liesiämme. Ja kun olemme kotona tarkemmilla tuumilla itseämme varustaneet, niin palatkaamme vahvempina rankaisemaan sitä öyhkäriä".

Hyvän turmaksi aiottu häijy tuuma miellyttää kahta häijyä; he kätkevät kaikki nuo niin kallisarvoiset lahjat ja, aivan kuin jos murehtisivat, he hiuksiaan repien sekä kasvojaan raastaen uudestaan ratkeavat valeitkuun. Ja niin revittyään vanhemmissakin surunhaavan jälleen auki, he äkkipikaa jättivät heidät sekä pyrkivät raivohulluutta uhkuen koteihinsa, nivoen rikollista petosta, jopa murhaa viattomalle sisarelleen.

* * * * *

Sillävälin puoliso, jota Psyke ei tunne, jälleen noissa yöllisissä keskusteluissaan näin häntä muistuttaa: "näetkö, kuinka suuri vaara sinua uhkaa? Etäältä Onnetar sinua ahdistaa, ja ellet aivan lujasti pidä varaasi, niin hän kohta käy käsikähmään. Nuo kavalat nartut punovat suurilla hankkeilla pääsi varalle jumalattomia salajuoniaan, joiden tarkoitus on taivuttaa sinua utelemaan kasvojani; mutta, niinkuin ennen monasti olen sinulle sanonut, jos sinä kerran tulet ne nähneeksi, niin et toista kertaa enää niitä saa nähdä. Jos siis tästäpuolen nuo velhoista pahimmat turmamielin tänne saapuvat — ja tulevatkin, sen tiedän, — niin älä ollenkaan keskusteluun antau, tai jos luontaisen avomielisyytesi ja hennon mielenlaatusi vuoksi et jaksa tätä kestää, niin älä ainakaan ole kuulevinasi tai vastaa, jos puolisostasi tulee puhe. Sillä johan me pian tulemme perhettämme lisäämään, ja tämän vielä lapsellisen sydämesi alla kannat toista lasta — jumalallista, jos äänettömyydellä säilytät salaisuutemme, mutta jos sen ilmaiset, kuolevaista".

Moisesta ilmoituksesta Psyke ihastui ikihyväksi, iloitsi jumalallisen perillisen lohdusta, ailakoitsi tulevaisen lemmenvakuuden kunnian ja riemuitsi äidinnimen arvokkuudesta. Huolissaan hän lukee vierivät viikot ja kuluvat kuukaudet ja kummastelee kuinka tuntematon taakka hänessä aikaansaa moisen muutoksen.

* * * * *

Mutta jo liitelivät sinnepäin nuo ruttopaiseet ja kauheat Kostottaret, huokuen kynnmyrkkyyään ja kiirehtien jumalattomalla nopeudella. Silloin lyhythetkinen puoliso toistamiseen muistuttaa Psykeänsä näin: "nyt on tullut viimeinen päivä ja ratkaisun hetki. Jo on turmiollinen sukupuolesi ja vihamielinen veresi tarttunut aseihin, pannut liikkeelle leirinsä, järjestänyt rintamansa ja torveensa toittottanut. Jo tavoittavat jumalattomat sisaresi kurkkuasi, tikari sivallettuna. Voi, mikä turma meitä uhkaa, armahin Psyke! Säälä itseäsi ja minua ja pelasta tunnollisella itsehillinnällä kotisi, puolisosi ja tuo meidän pienokaisemme uhkaavan perikadon onnettomuudesta. Mutta noita rikollisia naisia, joita sinun ei tarvitse sisariksi kutsuakaan, sen jälkeen kuin ovat semmoista kuolettavaa vihaa osoittaneet ja verisiteitä jalkojensa alle polkeneet, niitä älä katsele äläkä kuuntele, silloin kun ne sireenien tavoin ylhäältä kallionkielekkeltä tuhoatuottavilla lauluillaan vahoja kajahuttavat".

Itkeä nyyhkyttäen Psyke alkaa sopertaa: "Jo aikoja sitten olet tietäkseni saanut todistuksia uskollisuudestani ja vaiteliaisuudestani, mutta yhtäkaikki saat nyt vieläkin vakuuden mielenlujuudestani. Käske sinä vain taas Lättämme suorittamaan palveluksensa ja anna oman pyhän kuvasi sijasta, jonka minulta kiellät, nähdä ainakin sisareni. Nimessä noiden kanelin tuoksuisten, kaikkialta riippuvien suortuviesi, nimessä hentojen, sileitten ja minun omieni kaltaisten poskiesi, nimessä ties mistä kummasta lämmöstä hehkuvan rintasi, niin totta kuin ainakin tässä pienokaisessa

tulen tuntemaan kasvosi, niin myönnä tuskastuneen rukoilijan hurskasten anomusten hellyttämänä minulle sisarensyleilyn onni ja virkistä riemulla sinulle alttiin Psykesi mieltä. En ollenkaan sen koommin kasvojasi kysele, ei minua enää yhtään kammota itse yön pimeyskään: olethan sinä omani, sinä päivänvaloni."

Nämät sanat sekä hempeät halailut lumosivat puolison, ja hiuksillaan kuivaten Psyken kyyneleet hän lupasi tehdä kaikki sekä ehätti heti pois ennen nousevan päivän koittoa.

* * * * *

Salaliitosta sopineet sisarukset pyrkivät, näkemättä vanhempiaankaan, silmittömällä nopeudella suoraapäätä laivoista kukkulaa kohti. Eivätkä odottaneet että heitä vievä tuuli ilmestyisi, vaan hyppäsivät vallattomassa uhkarohkeudessaan syvyyteen. Mutta, muistaen kuninkaansa käskyä, ottaa heidät Länsi, vaikka vastahakoisesti, puhaltavan henkäyksensä helmaan ja laskee heidät maahan. Nepä kulkevat heti vitkastelematta joutuisin askelin linnaan ja syleillen saalistaan, sekä peittäen hilpeitten kasvojen alle syvälle kätketyn petoksen kuilun he, sisaren nimeä vääryydellä käyttäen, näin liehakoivat:

"Psyke, äsken vielä olit pienokainen ja nyt jo kohta olet itse äiti! Kuinka paljon hyvää, luulet, kannatkaan tuolla pikku sydämesi alla! Minkä riemun tuletkaan herättämään koko meidän huoneessamme! Oi meitä miekkoisia, jolle lapsikullan ravitseminen on iloa tuottava! Sillä jos, niinkuin pitäisi, hänestä sukee yhtä kaunis kuin ovat vanhemmat, niin syntyy kerrassaan Kupido".

Noin he teeskentelemällä osanottoa vähitellen valtaavat sisaren sydämen. Ja kohta hän käskee heitä istumaan, virkistää heitä matkan väsymyksestä, vaalii heitä kylpyjen höyryävillä hetteillä ja ilahuttaa heitä mitä kauniimmalla ateriahuoneella sekä liharuuilla ja muilla ihmeellisillä, runsailla syötävillä. Hän käskee soittamaan kitaraa: soitetaan; puhaltamaan huilua: puhalletaan; kuorossa laulamaan: lauletaan. Ja kaikki tämä hiveli kuulijain mieliä mitä suloisimmin sävelin, kenenkään olematta läsnä.

Mutta eipä siltä rikollisten naisten pahuus laulun maireesta makeudestakaan lientynyt eikä talttunut, vaan, suunnaten puhettaan petostensa loppupaulaa kohti, he alkavat teeskennellen tiedustella, mitä miehiä ja mitä syntyä on hänen puolionsa, ja mistä heimosta peräisin. Silloin Psyke, liian ajattelematon kun on, unohtaa entisen keskustelun ja laatii uuden hätävalheen, jonka mukaan puolionsa on suuri liikemies naapurimaakunnasta; hän on muka jo keski-ikäinen, päässä siellä täällä jokunen harmaa hius. Ja vähääkään viipymättä tuossa puheaineessa hän antoi heidän mukaansa kuormallisen lahjoja ja uskoi heidät tuulivaunujen varaan.

Mutta sillaikaa kuin he Lännen leppeän henkäyksen kohottamina kotiinsa palaavat, he rupattelevat keskenään näin: "mitä, sisko, sanommekaan tuon höperön uskomattomasta valheesta? Ikään oli puhe nuorukaisesta, joka kasvattaa kukkeaa parranhaituvaa, nyt välkkyvän harmaista hapsista hohtavasta keski-ikäisestä. Ken on tuo, jonka niin lyhyt väliaika näin äkkiä on vanhentanut ja muuttanut? Muuhun johtopäätökseen et voi tulla, siskoni, kuin että keho naikkonen joko valheellisesti sepittää tämän tai ei tunne puolionsa ulkomuotoa. Kumpi tahansa lieneekin tosi, niin on hän niin pian kuin suinkin syöstyvä varallisuudestaan. Jos hän ei tunne miehensä kasvoja, on hän totta tosiaan avioksi joutunut jumalalle ja kantaa kuin kantaakin kohdussaan jumalaa. Jos hänestä sukee jumalallisen poikasen äiti — joka olkoon kaukana —, niin minä sidon itselleni nuoran ja hirttäydyn tuohon paikkaan. Toistaiseksi siis palatkaamme vanhempiemme luo ja punokaamme petoksia, jotka niin paljon kuin suinkin vastaavat tämän keskustelumme loppupäätöstä".

KOLMAS LUKU.

Niin kiihtyneinä nuo kirotut ynseästi puhuteltuaan vanhempiaan ja yöllä häirittyään vartijoita, varhain aamulla rientävät huipulle ja liitävät sieltä tapansa mukaan tuulen varassa rajusti maahan. Sitten he painamalla luomiaan pusertavat silmistään kyyneleitä ja puhuttelevat Psykeä seuraavalla juonella: "sinä vain istut miekkoisena ja juuri siksi, ettet tunne suurta onnettomuuttasi, onnellisena, välittämättä vaarastasi, mutta me sitä vastoin, jotka valppaalla huolenpidollamme parastasi valvomme, kärsimme kurjuudessamme tuskaa onnettomuuksiesi vuoksi. Sillä me olemme todeksi huomanneet emmekä — surusi ja kohtalosi kumppaneita kun olemme — saata sinulta peittää, että öisin salaa kanssasi lepää monisolmuisissa kierroksissa kiemurteleva hirveä kyy, jonka kaula tihkuu häijyä myrkyä ja syvä kita aukeallaan ammottaa. Muisteleppa nyt pytialaisen Apollon oraakelinlausetta, joka julisti että sinä olit määrätty avioksi julmalle pedolle. Niinpä monet maamiehet, ympäristön metsästäjät ja useat naapurit ovat nähneet sen iltasin palaavan laitumeltaan ja uiskelevan lähimmän virran matalikoilla. Ja kaikki

vakuuttavat ettei se kauvan tule auliisti makealla ravinnolla sinua syöttämään, vaan jahka tilasi on sinua tarpeeksi kypsytännyt, se tulee vieläkin lihavampana makupalana hotaisemaan sinut suuhunsa. Tähän nähden on sinulla valittavana, tahdotko noudattaa rakkaasta pelastuksestasi huolehtivien sisartesi neuvoa, välttää kuoleman ja elää meidän kanssamme vaaratonna, vai hautaantua julman pedon sisuksiin. Mutta jos tämän seudun henkiänten elähyttämä yksinäisyys tai salaisen rakkauden riettaat ja vaaralliset syleilyt ja myrkyllisen käärmeen hyväilyt sinua viehättävät, niin olemme ainakin me, hurskaina sisarina, täyttäneet velvollisuutemme".

Nuo surkeat sanat saattavat hentomielisen, avokielisen Psyke paran kauhun valtaan, ja suunniltaan joutuen hän unohtaa kokonaan puolisonsa varoitukset ynnä omat lupauksensa sekä syöksee päistikkää onnettomuutensa kuiluun. Vavisten ja verettömyydestä kalmankalpeana hän puoliääneen sopertaen ja änkyttäen virkkää: "te olette, rakkaimmat siskot, täyttäneet hurskaan velvollisuutenne, kuten kohtuus onkin. Mutta eivätpä näy nekään, jotka tämmöistä teille vakuuttavat, valheita latelevan. En näet koskaan ole nähnyt mieheni kasvoja, enkä ylimalkaan tiedä, mistä hän on; vain öisin kuunnellen hänen ääntään täytyy minun sietää ulkomuodoltaan tuntematonta ja valonarkaa puolisoa. Ja minä yhdyn täydellä syyllä teihin, kun vallan oikein sanotte häntä joksikin pedoksi. Sillä kovasti se aina minua pelottelee itseään katsomasta ja uhkaa suurta onnettomuutta, jos sen kasvoja utelee. Jos nyt voitte antaa jotain tehokasta apua vaaranalaiselle sisarelle, niin auttakaa nyt juuri; muuten tulee huolimattomuus vastaisuudessa pilaamaan kaikki, mitä aikaisemmin on varovaisuudella voitettu".

Kun nyt nuo juonittelevat naiset ovat vallanneet sisaren sielun, joka selkoselällään jo on kaikelle avoinna, niin ne heittävät sikseen siihen saakka peitetyn salavehkeensä umpisopet ja käyvät, petosten miekat sivallettuina, avomielisen naisen arkojen ajatusten kimppuun.

Vihdoin toinen alkaa näin: "koska veriside pakottaa meitä sinun turvallisuutesi puolesta halveksimaan jokaista vaaraa, niin me tahdomme osoittaa sinulle sen tien, joka yksin pelastukseen vie, ja jota me kauan, kauan olemme miettineet. Kätke salaa siihen paikkaan vuodetta, missä tapaavat nukkua, teräväksi hiottu ja pehmeällä kämmenellä tahkomalla vielä tuimemmaksi tehty tikari sekä piilota näppärä öljyllä täytetty kirkasvaloinen lamppu visusti jonkun ruukkusen peittoon, mutta salaa itsepintaisesti kaikki nuo valmistukset; kun hirviö sitten laahaten ruumistaan, joka jättää vaontapaiset jäljet, kohooa tavalliseen makuupaikkaansa ja jo pitkällään, painostavan esiunen uuvuttamana, alkaa syvässä horroksessa kuorsata, niin laskeu silloin alas vuoteelta, hiljennä vähitellen paljain jaloin hiipimällä liiteleviä askeleitasi ja kirvota lamppu synkän pimeyden vankilasta; käytä silloin lampun valoa tekosi oivaan tilaisuuteen, kohota oikea kätesi ja hakkaa rohkeasti tuolla kaksiteräisellä aseella niin voimakkaasti ponnistamalla kuin suinkin turmiollisen käärmeen kaula ja pää poikki. Eikä meidän apumme tule sinulta puuttumaan, vaan heti kun pedon kuolemalla olet itsellesi hankkinut pelastuksen, niin me tulemme tuskallisesti odotettuamme rientämään luoksesi; ja toimitettuamme tuota pikaa mukaasi kaikki nuo tavarat, niin aiomme toivotun avioliiton siteillä yhdistää sinut ihmisenä toiseen ihmiseen".

Moinen sanojen palo sytytti jo aivan hehkuvan sisaren sydämen ilmiliikkiin. Itse he heti jättivät ne seudut, missä suuri onnettomuus oli tapahtuva, erityisesti vielä omastakin puolestaan peloissaan, antoivat tavanmukaisen siivekkään tuulenpuuskan itseään kuljettamaan pois, syöksyivät suoraapäätä pikaiseen pakoon, astuivat oitis laivoihinsa ja lähtivät niillä pois.

* * * * *

Mutta yksikseen jäänyt Psyke — jos nimittäin vihamielisten Raivotarten ahdistamaa saattaa yksinäiseksi sanoa — läikkyi kuohuksissaan kuin meren tyrsky, ja vaikka tuuma on päätetty ja mieli järkähtämätön, hän kuitenkin vielä, käydessään käsiksi tekoonsa, horjuu epävarmana päätöksessään ja häilyy moninaisissa onnettomuuden herättämässä ristitunteissa sinne tänne. Hän kiirehtii ja lykkää, uskaltaa ja vapisee, epäröi ja suuttuu, meneepä niin pitkälle, että samassa olennessa vihaa petoa, mutta rakastaa puolisoaan. Vaan kun ilta jo tuo mukanaan yön, hän äkillisellä kiireellä suorittaa jumalattoman rikoksen valmistukset.

Läsnä oli yö, läsnä puoliso, joka ensin lemменkisoissa oteltuaan oli sikeään uneen vaipunut. Silloin muuten sekä ruumiiltaan että sielultaan heikko Psyke, kohtalon julmuuden avustuksesta saa voimia; hän ottaa esille lampun, tempaa tikarin ja muuttuu rohkeaksi kuin mies. Mutta tuskin on valon vuoteeseen sattuessa sen salaisuus ilmi tullut, kun Psyke näkee kaikista pedoista lempeimmän ja suloisimman pikkuhirviön, itse Kupidon, ihanasti uinuvan ihanan jumalan, jonka näkö sai lampunkin valon ilosta kirkkaammin liekehtimään ja pani tikarin katumaan katalaa kärkeään. Moisesta näöstä säikähtyneenä ja voimatta hillitä itseään, Psyke lyykähtää raukeasta kalpeudesta uupuneena ja vavisten kyykkyy polvilleen ja aikoo upottaa tikarin — mutta omaan rintaansa. Ja sen hän todella olisikin tehnyt, ellei ase niin kauhean rikoksen pelosta olisi hänen huimista käsistään solahtanut ja lentänyt pois.

Mutta ollessaan jo vallan voivuksissa ja ilman pelastuksen toivoa, hän alkaa yhä useammin tarkata jumalallisten kasvojen kauneutta ja toipuu siitä. Hän näkee kultaisen pään muhkeat, ambrosiaa uhkuvat

kutrit, maidonvalkean niskan, purppuraposket ja hiusten harhailevat suortuvat somasti solmittuina, toiset eteenpäin, toiset taappäin valahtuneina — nuo suortuvat, joiden tavattoman loiston välkkeestä yksin lampunkin loimu alkoi läähätellä. Siivekkään jumalan harteilla hohtavat kasteiset sulat kuni kimaltelevat kukkaset, ja vaikka siivet lepäävät, ailahtelevat levottomasti hennonhempeät höyhenpäät värisevästi sykähdellen. Muu ruumis oli silkonen ja kiiltävä ja sellainen, ettei semmoista olisi tarvinnut Venuksen hävetä synnyttäneensä. Ja vuoteen jalkojen edessä viruivat jousi, viini ja nuolet, suuren jumalan armolliset aseet.

Psyke ei voi uteliaisuudessaan kyllin tätä kaikkea tutkia ja kätellä sekä puolisonsa aseita ihailla, ottaa vihdoin viinestä nuolen ja koettelee peukalon päällä sen kärjenterää; sitten hän painaa voimakkaammin, mutta koska sormensa vielä vapisee, hän pistää liian syvälle, niin että pinnalle helmeilee pikkuisia rusoveren pisaroita. Siten Psyke tietämättään ehdoin tahdoin joutuu rakkauden jumalan rakkauden valtaan. Ja hehkumistaan hehkuen lemmeestä Lempeä kohtaan hän kallistuu tämän ylitse, katsoa tuijottaa häneen tulisesti sekä suutelee häntä kiireesti, ahnaasti ja himokkaasti, peloissaan ettei unta kestäisi.

Mutta sillaikaa kun hän moisesta ihanuudesta mielenliikutuksissaan ja sydän sairaana läikkyi sinne tänne, niin lamppu, joko katalimmasta kavaluudesta tai turmiollisesta kateudesta tai koska itsekin halusi koskettaa ja ikäänkuin suudella sellaista hipiää, valautti valonlähteestään pisaran hehkuvaa öljyä jumalan oikealle olkapäälle. Voi sinua hurjaa ja huimaa lamppua, sinä keho rakkauden avustaja, poltathan itse kaiken tulen jumalan, vaikka tietenkin sinut ensinnä keksi joku rakastaja, voidakseen kauemmin yölläkin nauttia kaivattunsa näöstä. Näin kärventyneenä jumala ponnahti pystyyn ja, huomaten että sana oli syöty ja lupaus rikottu, hän kovaonnisen puolison suuteloista ja käsistä heti äänetönnä lensi pois.

Hänen kohotessaan tarttui Psyke heti molemmin käsin puolisonsa oikeaan pohkeeseen kuin mikäkin ilmamatkan surkea lisä ja kohti pilviä liitävän saattueen jälkijoukko, mutta vaipui vihdoin uupuneena maahan.

Mutta eipä maassa makaavaa Psykeä jumalrakastaja heti hyljännyt, vaan lensi lähimpään sypressiin ja puhutteli sen korkeasta latvasta ankarassa mielenliikutuksessa häntä näin: "muistamatta äitini Venuksen neuvoja, joka oli käskenyt että sinun piti rakastuman kurjaan ja vihoviimeiseen mieheen ja että sinut piti saatettaman mitä halvimpaan avioliittoon, riensin minä itse päinvastoin rakastajana luoksesi. Mutta siinä tein kevytmielisesti, sen tiedän, ja itse minä mainio jousimies haavoitin omalla nuolellani itseni ja tein sinut vaimokseni, tietysti jotta näyttäisin sinusta hirviöltä ja jotta hakkaisit poikki sen pään, jossa nämät sinua lempivät silmäni sijaitsevat. Tästä arvelin aina täytyvän sinua varoittaa, tästä tavantakaa hyväntahtoisesti sinua muistutin. Mutta kyllä nuo oivat neuvonantajasi pian saavat minun puoleltani kärsiä rangaistuksensa turmiollisesta opetuksestaan; sinua taas tahdon ainoastaan paollani rangaista". Ja päästyään puheensa päähän hän siivillään kohosi korkeuteen.

* * * * *

Pitkältään maassa Psyke seurasi, minkä voi, katseillaan puolisonsa lentoa ja oli menehtyä haikeihin voivotuksiin. Vaan heti kun välimatkan pituus oli saattanut siipisoudoin poistuvan puolison näkymättömiin, Psyke viskautui lähimmän virran äyräältä suinpäin syvyyteen.

Mutta — tietenkin kunniaksi sen jumalan, joka itse vedetkin panee hehkumaan — lempeä joki omasta puolestaan peläten nosti kohta hänet vahingoittumatonna pyörteellään kukkealle ruohorannalle. Virran törmällä sattui juuri istumaan maalaisjumala Pan, syleillen vuorijumalataria Kaikua ja opettaen tätä kaiuttamaan kaikenmoisia ääniä; lähellä rantaa ailakoivat hajallaan laitumella vuohet, joen rantalehviä järsiskellen. Pukkijalka jumala, joka, ties mitenkä, tunsu Psyken kohtalon, kutsuu lempeästi lemmensairaana, uupuneen naisen luokseen ja viihdyttelee häntä rauhoittavin sanoin näin: "sievä tyttönen, minä tosin olen vain maamoukka ja lampuri, mutta pitkä ikäni on minulle opettanut monta kokemusta. Jos osaan oikein arvata tai — niinkuin ymmärtäväiset ihmiset tosiasiaassa luulevat — ennustaa, niin sinä, päättäen tuosta horjuvasta ja hoipertelevasta käynnistäsi, ruumiisi tavattomasta kelmeystestä ja alituisista huokailuistasi samoin kuin raukeista silmistäsi kärsit tavatonta rakkaudentuskaa. Kuule siis minua äläkä heittäytymällä jokeen tahi jotain muuta kuolintapaa käyttämällä uudestaan koeta itseäsi surmata. Herkeä suremasta, heitä murheesi ja palvele ennemmin rukouksillasi Kupidoa, suurinta jumalista, sekä koeta maireella alttiudella voittaa hänen suosiotaan, hempeä ja hekumallinen kun on".

Paimenjumalan noin puhuttua, Psyke mitään vastaamatta vain osoittaa kunnioitustaan avuliaalle jumaluudelle ja jatkaa kulkuaan. Mutta melkoisen matkan uupuvien askelin tuntematonta polkua harhailtuaan hän päivän jo laskeissa saapuu siihen valtioon, missä hallitusta piti toisen sisaren puoliso. Saatuaan tietää tämän, Psyke haluaa että hänen läsnäolonsa ilmoitettaisiin sisarelle. Pian viedään hänet sisälle ja senjäljestä kuin molemminpuoliset tervehdyssyleilyt on suoritettu, ja sisar tutkistellut syytä hänen tuloonsa, hän alkaa näin: "sinä muistat kaiketi tuumanne kehottaa minua kaksiteräisellä

tikarilla surmaamaan hirviön, joka puolison valenimellä kanssani lepäili, ennenkuin se minut poloisen ahmattaan kitaansa nielisi. Mutta heti kun minä, aivan niinkuin oli sovittu, rikostoverini lampun valossa olin vilkaissut hänen kasvoihinsa, näen minä ihmeellisen ja vallan jumalallisen näön: itse tuon Venus jumalattaren pojan, itse Kupidon, sanon minä, leppeään sikiuneen vaipuneena. Ja kun minä moisen ihanuuden näöstä järkkyneenä ja semmoisesta autuuden määrästä hämmentyneenä kärsin siitä, etten voinut tästä nauttia, niin, nähtävästi katalimmasta sattumasta, lamppu räiskäytti hehkuvaa öljyä hänen hartialleen. Siitä tuskasta hän heti havahti unestaan ja huomattuaan minut asestetuksi tulella ja miekalla virkkoi: 'tämän näin hirmuisen rikoksesi vuoksi lähde heti pois aviovuoteeni luota ja pidä itse huolta asioistasi; mutta minäpä aion yhdistää sisaresi — ja hän mainitsi sinun nimesi — laillisella avioliitolla itseeni.' Ja kohta hän käski Lännen puhaltaa minut kartanonsa kuuluvilta pois".

Ei ollut vielä Psyke päättänyt puhettaan, kun sisar, mielettömän himon ja turmiollisen kateuden tutkainten kiihottamana sepittää hätävalheen, että muka oli saanut jonkun tiedon vanhempiensa kuolemasta, pettää siten puolionsa, astuu kohta laivaan ja jatkaa suoraapäätä kukkulalle. Ja vaikka puhaltaa toinen tuuli, niin hän sokeassa toivossaan hurjanhimokkaasti huutaa: "Ota, Cupido, vastaan minut, arvoisesi puolison, ja sinä, Länsi, kannata valtiatartasi!" Ja samalla hän korkealla hypyllä heittäytyy päistikkaa syvyyteen. Mutta ei hän edes kuolleenakaan voinut päästä haluamaansa paikkaan. Sillä aivan niinkuin ansaitsikin, viskautuivat hänen jäsenensä pitkin kallioiden kiviä ja silpoutuivat. Niin hän menehtyi tarjoten lihoillaan linnuille ja pedoille ravintoa.

Eikä toisenkaan rangaistus kauvan viipynyt. Harhaillessaan näet edelleen Psyke saapui toiseen valtakuntaan, missä samalla tavalla eleli toinen sisar. Ja aivan samoin hänkin oman siskonsa pettämänä ja kateudesta sisaren rikollista avioliittoa kohtaan riensi kukkulalle ja joutui samanlaisen kuoleman uhriksi.

NELJÄS LUKU.

Samaan aikaan kuin Psyke jännityksellä etsien Kupidoa vaelsi maasta toiseen, tämä huokaili lampun haavaa sairastaen ja äidin makuuhuoneessa viruen. Silloin lokki, lumivalkea lintu, joka laineitten merellisten päällitse lentimin liittää, sukeltaa lähelle valtameren syvää syliä. Siellä se pysähtyy Venuksen eteen, joka parailaan kylpee ja uiskelee, sekä ilmaisee että hänen poikansa on polttanut itsensä ja kovasta haavan tuskasta riutuen makaa epävarmana pelastuksestaan, ja että kaikkien kansojen suussa koko Venuksen perhettä kulkupuheilla ja monenmoisilla herjauksilla soimataan. "Poikasi on muka salalempensä vuoksi vuorilla ja sinä merikylpyjesi tähden vetäytynyt pois, josta syystä ei ole mitään nautintoa, ei suloa, ei hilpeyttä, vaan kaikkialla vallitsee epäjärjestys, raakuus ja siistittömyys; ei ole avioliittoja, ei ystävyssiteitä, ei lastenrakkautta, vaan kaikkialla on suunnaton sekamelska ja likaisten liittojen vastenmielinen inhottavuus". Tätä puhelias ja perin utelias lintu luskutti Venuksen korviin, raastaen pojan mainetta. Mutta vihan vimmoissaan Venus huudahtaa: "Siispä tuolla kelpo pojallani jo on jokin mieltietty! no ilmoita pois, sinä, joka yksin minua hellästi palvelet, sen nimi, joka jaloa, parratonta poikaani on viehättänyt, oli hän sitten Luonnotarten väkeä tai Vuodenaikain joukkoa tai Runotarten kuoroa tai Sulotarteni palveluskuntaa". Ei jäänyt sanattomaksi kielikello lintu, vaan virkkoi: "en tiedä, armollinen rouva, mutta luulen hänen tulisesti mielivän tyttöä — Psyke nimeltään, jos oikein muistan".

Silloin Venus kovasti närkästyneenä ääneen huudahti: "Jos hän todella rakastaa Psykeä, tuota kauneuteni kilpailijaa ja nimeni riitelijää, niin kaiketi tuo sikiöni on pitänyt minua parittajana, jonka avulla tutustuisi siihen tyttöön". Noin tiuskien hän kiireesti kohoaa merestä, pyrkii suoraapäätä kultaiseen makuukammioonsa ja löytää sieltä, niinkuin oli kuullut, sairaan poikansa. Ovelta jo hän huutaa kurkkunsa täydeltä: "onpa tämä kunniakasta ja syntyperämme sekä hyvän tavan mukaista, että tallaat jalkojesi alle äitisi, vieläpä valtiataaresi käskyjä etkä alhaisella rakkaudella rääkännyt vastustajaani, ja sitten vielä mokomana nulikkana hurjiin kypsymättömiin syleilyihisi hänet suljit, tietysti jotta saisin vastustajastani miniän! Kaiketi otaksut sinä, inhottava tyhjäntoimittaja ja viettelijä, että sinä yksin olet jalosukuinen, ja etten minä muka iältäni enää kykene äidiksi tulemaan. Tiedä siis että aion synnyttää toisen, sinua paljoa paremman pojan — ei, jotta vielä enemmän saisit tuntea häväistystäsi, tahdon tehdä ottopojakseni jonkun kotiorjistani ja hänelle lahjoittaa siivet, liekit, jousen, jopa nuolet, ja koko kalustosi, jota en sinulle antanut tällä tavoin käytettäväkseen. Sillä ei isäsi Vulkanuksen aseista sinulle ole annettu mitään, jotta tuolla tavoin niitä käyttäisit. Mutta hulttiohan olet ollut hamasta varhaisimmasta lapsuudestasi, onhan sinulla terävät kynnet, joilla ilman vähintäkään kunnioitusta niin monasti olet vanhempiasi ahdistanut ja itse emoasi, juuri minua, sinä kuin mikäkin äidinmurhaaja joka päivä saatat vaaraan; ja useasti olet minua haavoittanut, aina muka minua leskenä

ylenkatsonut etkä kammoa isäpuoltasikaan, urhoollista ja suurta soturia Marsia. Mitä vielä, hän, jolle lemmensuhteeni huoleksi monasti olet tyttöjä hankkiellut. Mutta kyllä minä vielä laitan niin, että saat katua tätä pilaasi ja tuntea avioliittoasi kirpeäksi ja katkeraksi. Mutta mitä minä, näin pilkkana pidetty kun olen, nyt teen? Minne lähden? Millä keinoin suistan sen hirtehisen? Pyytäisinkö apua vastustajaltani Maltilta, jota juuri tämän poikani himollisuuden vuoksi useasti olen loukannut? Minua kyllä puistattaa puhutella sitä moukkamaista, ryöttäistä naista. Mutta siitä huolimatta ei pidä halveksia koston lohduitusta, tuli se mistä päin hyvänsä. Juuri häntä eikä ketään muuta, tulee minun käyttää kurittamaan tuota veijaria, aukomaan hänen viinensä, ottamaan pois nuolensa, riistämään hänen jouseltaan jänteen, sammuttamaan soihtunsa ja taltuttamaan häntä itseään vieläkin katkerammilla lääkkeillä. Silloin vasta katson kärsimäni loukkauksen tulleen sovitetuksi, kun hän on ajanut pois ne kutrit, joita vähän väliä olen omin käsin silitellyt, niin että ovat kiiltäneet kuin kulta, ja leikannut lyhyiksi ne sulat, joita nektarinesteellä olen sylissäni sivellyt".

Noin nimettyään Venus syöksyi ulos suutuksissaan ja sydännyksissään. Kohta häntä vastaan tulevat Ceres ja Juno. Ja huomattuaan hänen turvottuneet kasvonsa he kysyivät, miksi hän tuikeiden kulmakarvojen alle kätki säteilevien silmiensä sulon. Hänpä virkkoi: "tepä tulette parahiksi osoittaaksenne minulle palvelustanne. Hakekaa, minä pyydän, kaikkiin voimin käsiini karkulaisvelho Psyke. Eivät kai teiltä ainakaan ole jääneet tuntematta huoneeni kuulu tarina ja poikani tekokset, hänen, jota ei pitäisi pojakseni sanottaman".

Silloin jumalattaret, vaikka hyvin tiesivät, mitä oli tapahtunut, yrittivät lieventää Venuksen riehuvaa kiukkua näillä sanoin: "minkä sellaisen rikoksen, valtiatar, on poikasi tehnyt, että itsepintaisesti vastustelet hänen huvituksiaan ja että mielit tuhotakin sen, jota hän rakastaa? Mikä rikos, me pyydämme, on siinä, että hän on somalle tyttöselle suopeasti hymyillyt? Vai etkö tiedä, että hän on miehenpuoli ja nuorukainen, tai varmaan olet unohtanut, kuinka vanha hän jo on. Vai siksikö että hän on hyvin säilynyt, hän aina tulee sinusta tuntumaan pikku pojalta. Aiotko sinä sitten äitinä, vieläpä mielevänä naisena, aina uteliaasti tutkistella poikasi lemменleikkejä, nuhdella hänen nautinnonhaluaan, tukahuttaa hänen rakkausleikkailujaan ja ihanassa pojassasi moittia omia tempujasi ja viehätyskykyäsi? Kukahan jumalista, kuka ihmisistä, on salliva sinun sirottaa sinne tänne kansojen kesken lemменhaluja, kun oman huoneesi Lempeä estät lempimästä ja suljet häneltä naisten kiemmailun kaikille yhteisen asepan."

Siten he nuolten pelosta suopeasti puoltavat ja imartelevat Kupidoa, vaikka olikin poissa. Mutta Venus, närkästyksissä siitä että kärsimänsä loukkaukset saatettiin naurunalaisiksi, riensi heidän edelleen ja lähti kiireisin askelin jälleen merelle.

VIIDES LUKU.

Sillävälän Psyke harhaili sinne tänne, yöt päivät puolisoaan etsiskellen, levoton mielessään, mutta sitä palavammin haluten, joskaan ei vaimon imarteluilla suuttunutta lauhduttaa, niin ainakin orjan rukouksilla häntä lepyttää. Silloin hän näki edessään jyrkän vuoren huipulla tempelin ja virkkoi: "kunpa vain ei tuolla minun herrani asustaisi?" Kohta hän sinne suuntaa joutuisat jalkansa, joita, vaikka alituisista vaivoista olivat vallan uuvuksissa, kiihotti toivo ja kaiho. Hän kiipee korkeiden harjujen yli ja lähestyy pyhiä sijoja. Siellä hän näkee vehnän- ja ohrantähkiä, toiset läjässä, toiset seppeliksi solmittuina. Oli siellä myös sirpejä ja kaikkia muitakin elonleikkuuvehkeitä, mutta kaikki hajallaan maassa, huolimattomasti yhteen sotkettuina ja elomiesten käsistä umpimähkään viskattuina, niinkuin tapa on puolipäivän helteessä. Kaikkia näitä kaluja Psyke visusti järjesteli ja asetti kunkin erikseen oikeaan paikkaansa, nähtävästi arvellen, ettei pitänyt laiminlyödä minkään jumalan pyhättöjä ja menoja, vaan koettaa saavuttaa kaikkien hyvänsuovaa säiliä.

Hänen tätä huolellisesti ja uutterasti puuhatessaan, yllättää hänet armas Ceres ja huudahtaa heti kaukaa: "mitä, eikö tuo ole säälittävä Psyke? Kautta koko maanpiirin Venus tuskallisesti etsien ja sielussaan raivoten hakee jälkiäsi, pyytää sinua mitä ankarimmin rangaistavaksi ja vaatii jumaluutensa kaikkien voimien takaa kostoasi. Mutta sinäkö tässä hoidatkin minun askareitani ja ajattelet muuta kuin omaa pelastustasi?"

Silloin Psyke, heittäytyen jumalattaren jalkojen juureen ja kyyneltulvalla kostuttaen hänen jalkateriään sekä hiuksillaan maata laasten, moninkertaisin rukouksin anoi armoa: "kautta viljaatuottavan oikean kätesi, kautta hilpeitten leikkuumenojesi, kautta vasujesi vaiteliasten salaisuuksien, kautta louhikäärmepalvelijaisi siipivaunujen, kautta Sisilian turpeen vakojen, kautta ryöstäjä-rattaitten ja maan, joka pitää mitä sille uskottu on, kautta Proserpinan valottomien häiden ynnä

poistumisen ja tyttäresi valoisan löytämisen ynnä palaamisen, kautta kaiken sen muun, minkä äänettömyydellään verhoo attikalaisen Eleusiin pyhättö — auta säärittävää Psykeä, joka sinulta turvaa anoo. Salli minun vain muutamia päiviä piillä tuossa tähkäläjässä, kunnes mahtavan jumalattaren riehuvu kiukku jonkun ajan kuluttua mahdollisesti liehtyy tai ainakin minun pitkällisestä vaivasta uupunet voimani levosta virkistyvät".

[*Eleusiin* mysterioissa kohdistui jumalanpalvelus etupäässä Demeteriin (lat. Ceres) ja hänen tyttärensä Persefoneeseen (lat. Proserpina) sekä Iakkhokseen. Kulttitarun mukaan oli Tuonelan valtias Hades (lat. Pluto) ryöstänyt vaunuihinsa Persefoneen, kun tämä leikkitteli Sisiliassa kukkanurmella, ja vienyt hänet valtakuntaansa; siellä täytyi hänen sitten muka oleskella toinen puoli vuotta Tuonelan kuningattarena, mutta sai viettää toisen puolen maan päällä äitinsä luona. Tähän taruun perustuvia kohtauksia esitettiin muun muassa yllämainituissa mysterioissa draamallisessa muodossa. Menoihin kuului myös erään salaperäisen vasun näyttäminen, jossa säilytettiin pyhiä symbolisia esineitä. — Vihdoin kuului Eleusiissä palveltujen olentojen joukkoon myös Triptolemos, joka tarun mukaan louhikäärmevaunuissa kulkien opetti ihmiskunnalle maanviljelystä.]

Ceres vastaa: "kyyneliset rukouksesi kyllä minua liikuttavat, ja haluan sinua avustaa, mutta en tahdo joutua huonoihin väleihin sukulaiseeni, jonka kanssa olen vanhassa ystävyuden liitossakin ja joka sitäpaitsi on kelpo nainen. Lähde siis heti pois tuosta temppeleistä ja kiitä onneasi etten ole sinua pidättänyt ja vanginnut". — Kun Psyke vastoin toivoaan näin oli työnnetty pois, niin hän kahdenkertaisen murheen masentamana jatkaa matkaansa takaisin ja näkee edessään alla olevan alhon puolihämärässä lehdossa taidokkaasti rakennetun pyhätön, ja koska hän ei tahtonut jättää käyttämättä mitään, jos kuinkakin epätietoista keinoa, joka veisi parempaan toivon, ja halusi kääntyä minkä jumalan armon puoleen hyvänsä, hän lähestyy pyhää ovea.

Hän näkee puiden oksissa ja ovenpieluksissa riippumassa kallisarvoisia lahjoja ja vaatekappaleita kultakirjaimineen, jotka, samalla kuin todistivat kiitollisuutta jonkun onnellisen tapahtuman johdosta, ilmaisivat sen jumalattaren nimen, jolle ne olivat vihityt. Silloin hän polvistuen ja käsin tarttuen lämpimään alttariin kuivi kyyneleensä ja rukoili näin: "oi Juno, sinä suuren Jupiterin sisar ja puoliso, joko sinä sitten vallitset vanhoja pyhättöjä Samoksessa, joka yksin kerskaa synnystäsi, ensi itkustasi ja ruokostasi, tai vieraillet ylevän Kartagon muhkeissa asumuksissa, Kartagon, joka palvoo sinua leijonavaunuissa taivaalla kulkevana impenä, tai hallitset Argoksen kuulua kaupunkia rantamilla Inakoksen, joka sinua Jyrisijän aviovoimaksi ja jumalten kuningattareksi mainitsee, sinä, jota koko Itä naimisjumalattarena kunnioittaa ja koko Länsi lapsenpäästäjäksi kutsuu — ollos äärimäisessä hädässäni 'Juno Pelastajatar' ja vapauta minut, moisten vaivain kestämisestä, uupunut kun olen, uhkaavan vaaran pelosta. Tietääksenihän auttelet pyytämättäkin vaarassa olevia äideiksi tulevia".

Hänen tähän tapaan rukoillessaan ilmestyi heti Juno koko jumaluutensa ylhäisessä arvokkuudessa ja sanoi oitis: "Kuinka mielelläni tahtoisin antaa suostumukseni anomukseesi, jos se lupaukseltani kävisi päinsä! Mutta vastoin miniäni Venuksen tahtoa, jota aina olen rakastanut kuin omaa tytärtäni, arkaluontoisuuteni ei salli minun suoda sinulle turvaa. Sitäpaitsi minua myös estävät lait, jotka kieltävät vastoin isäntien tahtoa ottamasta vastaan vieraita karkulais-orjia".

Tästäkin onnensa haaksirikosta säikkyneenä Psyke, joka ei enää voinut saavuttaa lentelevää puolisoaan, heitti kaiken pelastuksen toivon ja kysyi omilta ajatuksiltaan neuvoa näin: "mitä muita apuneuvoja vaivoissani saattaa enää koettaa tai käyttää, kun ei minua ole voinut hyödyttää jumaltenkaan apu, vaikka olisivat tahtoneetkin sitä antaa? Minne siis minun, moisiin pauloihin kietoutunut kun olen, tulee askeleeni suunnata ja mihinkä suojiin tai pimentoihinkin kätkeytyä ja siten paeta suuren Venuksen pääsemättömiä silmiä? Mikset siis vihdoin ota päälles miehen mieltä, sano urhoollisesti jäähyväisiä turhanpäiväiselle toivonkipinälle, vapaaehtoisesti antau valtiattaresi käsiin ja vaikkapa myöhäiselläkin nöyryydellä hänen riehuvia kiukunhyökkäyksiään laimenna? Kentiespä tulet tuolla äidinhuoneessa tapaamaan hänetkin, jota niin kauvan etsit?" Siten hän, valmiina epäilemättömään nöyryytykseen, ei paremmin, varmaan perikatoon, mietiskeli miten hänen tulisi aloittaa rukoustaan.

KUODES LUKU.

Mutta maallisia keinoja etsimisissään hylkäämällä Venus pyrki taivaaseen. Hän kääsee valjastamaan vaunut, joita kultaseppä Vulkanus sirotekoisesti oli silotellut häntä varten ja ennen häitä morsiuslahjaksi tarjonnut, nuo ohentavalla nirhaimella koreiksi viilatut ja kullankäytöstä kallisarvoiset ajoneuvot. Useiden kyyhkysten joukosta, jotka valtiattaren makuuhuoneen ympärillä pesivät, astuu

esiin neljä hohtavanvalkeaa ja käyvät hilpeästi tepastellen, kirjavat kaulat pulleina, jalokivi-ikeen alle, ottavat valtiattarensa vaunuihin ja lehahtavat iloisesti niiden edessä lentoon. Jumalattaren vaunuja seuraavat meluavasti piipittäen ailakoivat varpuset, ja muut suloisesti livertelevät lintuset mesisäveliä kaiuttaen julistavat jumalattaren tuloa. Väistyvät pilvet, avautuu Venukselle taattonsa, Taivon [Taivas = Uranos, josta Afrodite oli saanut alkunsa], laki, ja ylin ilmakehä ottaa riemulla vastaan jumalattaren. Eikä suuren Venuksen sulosointuinen seurue säikähdä kohtaavia kotkia eikä hahmailevia haukkoja.

Siten hän suuntaa kulkunsa suoraapäätä Jupiterin kuninkaanlinnaa kohti ja kopeasti vaatimalla vaatii vahvaäänisen jumalan Merkuriuksen apua. Ja siihen nyökäytti suostumuksen merkiksi Jupiter tummilla kulmakarvoillaan. Silloin Venus voitonriemussaan Merkuriuksen seuraamana kulkee alas taivaasta ja virkkaa tälle kiihkeästi: "arkadialainen veljeni, tiedäthän ettei sisaresi Venus ilman Merkuriuksen apua milloinkaan ole mitään saanut aikaan, eikä sinulta ainakaan jää huomaamatta, kuinka kauvan olen turhaan hakenut piilevätä piikaani. Ei siis ole muuta keinoa jällellä kuin että kuuluttamalla julkisesti julistat palkinnon hänen löytämisestään. Laita siis niin, että joudutat käskyäni ja ilmoita selvästi ne tunnusmerkit, joiden avulla hänet saattaa tuntea, jottei kukaan voisi tietämättömyydellään puolustaida, jos on tehnyt itsensä syypääksi karkulaisen luvattomaan salaamiseen". Näin lausuen Venus samalla ojentaa hänelle kirjan, jossa oli Psyken nimi ynnä muuta asiaan kuuluvaa. Senjälkeen hän oikopäätä läksi kotiin.

Ei Merkurius jättänyt käskyä noudattamatta, vaan juosten sinne tänne pitkin maita mantereita hän tällä tavoin suoritti hänelle uskotun julistajantoimen: "Jos ken voi paosta kiinniottaa tai ilmoittaa, missä piilee karannut kuninkaantytär, Venuksen piika, nimeltä Psyke, niin menkään Murcian rajapatsaiden taakse Merkurius kuuluttajan puheille; ja ilmiantonsa palkkioksi hän Venukselta itseltään on saapa seitsemän suloista suukosta, joista yhden maireen kielen kosketuksesta oikein medenmakean".

[Roomassa oli Palatinus- ja Aventinus-vuorten välisessä laaksossa lähellä Circus Maximuksen kaakkoisosaa *Murcia* nimisen jumalattaren kappeli, jonka mukaan kilparadan mainituissa päässä olevia rajapatsaita kutsuttiin Murcian rajapatsaiksi (*metae Murciae*).]

Merkuriuksen tällä tavoin julistaessa nostatti moisen palkinnon halu kilvan kaikkien innostuksen. Tämä seikka se varsinkin teki lopun kaikesta Psyken vitkastelusta, ja hän lähestyi valtiattaren ovea. Siellä juoksi häntä vastaan muuan Venuksen palveluskuntaan kuuluva, nimeltä Tuttavallisuus, ja kivahti niin kovasti kuin suinkin saattoi: "vihoviimeinkö, kelvoton piika, alat muistella että sinulla on emäntä? Vai kuvitteletko, muun luonteesi huimapäisyyden lisäksi, ettet muka tiedä kuinka paljon vaivaa me sinua etsiessämme olemme kestäneet? Mutta olipa onni että jouduit juuri minun käsiini ja takerruit jo itse kuoleman kynsiin, tietysti jotta paikalla saisit kärsiä rangaistuksen mokomasta uppiniskaisuudestasi". Ja rohkeasti hän tarrasi hiuksiin sekä laahasi kädestään Psykeä, joka ei ollenkaan tehnyt tenää.

Kun nyt Venus äkkäsi että Psyke oli tuotu sisään ja viety hänen eteensä, jumalatar rämähti reheimpään nauruunsa, sellaiseen kuin on tapa vihastuneilla, ravisti hänen päätään, sivalsi häntä oikealle korvalle ja virkkoi: "vihdoinko olet hyväksi nähnyt tulla tervehtimään anoppiasi? Vai oletko pikemmin tullut katsomaan puolisoasi, joka sinun aikaansaamastasi haavasta häilyy hengenvaarassa? Mutta ole huoleti, kyllä minä otan sinua vastaan niin kuin hyvää miniää tulee". Ja hän lisää: "missä ovat piikani Huoli ja Suru?" Kutsuttuaan nämät sisälle hän jätti Psyken heidän kidutettavakseen. Nepä emännän käskyn mukaisesti pieksevät ja muutenkin rääkkäävät Psykeä, jonka jälkeen ne jälleen tuovat hänet valtiattaren eteen. Silloin Venus uudestaan ratkee nauruun ja virkkaa: "kas, kuinka hän koettaa herättää sääliäni viittaamalla tilaansa. Pian kai hän tulee onnellistuttamaan minua mainiolla jälkeläisellä. Voi tosiaan minua miekkoista, joka kukkeimmassa iässäni saan isoäidin nimen, ja halvan piian poika tulee käymään Venuksen pojanpojasta. Kuitenkin, houkkiohan minä olen, joka suotta tätä perheeni jäseneksi sanon. Suhdatonhan on tuo avioliitto, ja kun se sitäpaitsi on solmittu maakartanossa ilman todistajia ja isän suostumusta, niin sitä ei voida katsoa lailliseksi; näin ollen hänestä tulee äpärä, jos nimittäin ensinkään annan asian mennä niin pitkälle".

Tämän julistettuaan Venus karkaa Psyken kimppuun, riuhtaisee rikki hänen pukunsa, tukistaa ja ravistaa häntä päästä sekä rääkkää ankarasti. Sitten hän kerää kokoon vehnää, ohraa, hirssiä, unikukan siemeniä, herneitä, virnoja ja papuja, sekoittaa ne yhteen läjään ja lausuu Psykelle näin: "et sinä ruma piika millään muulla tavoin näy voivan voittaa rakastajaasi kuin uutteralla palveluksella. Eristä tuo sekalainen siemenmäärä ja jahka olet järjestänyt ja asettanut kunkin jyvän oikeaan paikkaansa, niin näytä ennen iltaa minulle valmis työsi".

Osoitettuaan Psykelle suunnattoman siemenläjän Venus lähti hääpitoihin. Mutta Psyke ei käykään käsiksi tuohon järjestymättömään ja selvittämättömään työhön, vaan tehtävän mahdottomuudesta hämmentyneenä tyrmistyy äänettömäksi. Silloinpa pikkuinen maalaismuurahainen, joka hyvin tunsi työn vaikeuden, sääli suuren jumalan aviokumppanin vaivaa ja sadatellen anopin julmuutta, juoksee sinne tänne, sekä kutsuu ja pyytää reippaasti kokoon koko naapuriston muurahaiset: "säälikää te

maaemon ketterät kasvatit, säälikää ja auttakaa alttiisti ja nopeasti Amarin vaimoa, somaa tyttöä". Silloin syöksyy esiin laine kuusjalkaväkeä toisensa jälestä, ne eristävät suurimmalla tarkkuudella siemenittäin koko läjän, ja panevat eri paikkoihin joka lajin sekä poistuvat nopeasti näkyvistä.

Mutta alkuyöstä Venus palaa hääkemuista, viinistä hehkovana, tuoksuen palsamia, ja koko ruumis hohtavissa ruusukiehkuroissa. Nähtyään kummassa työssä osoitettua ahkeruutta hän virkkaa: "ei ole tämä sinun eikä sinun kättes työtä, epättö, vaan sen, joka onnettomuudeksesi, vieläpä omakseen, on sinuun mieltynyt". Sitten hän viskasi Psykelle leipäpalasen kannikan ja meni levolle.

Sillävälin oleskeli Cupido kultaisen linnan sisähuoneessa, suljettuna yksikseen ankaraan vankeuteen, osaksi jottei vallattomalla hurjuudellaan pahentaisi haavaansa, osaksi ettei saisi tavata mielitiettyään. Siten toisistaan pidätettyinä ja saman katon alla erotettuina täytyi rakastavaisten viettää julma yö.

* * * * *

Mutta kun Koitar paraillaan taivaalle ajoi, Venus kutsui luokseen Psyken ja virkkoi näin: "näetkö tuon lehdon, joka jatkuu tuonne kauas pitkin ohikiitävän virran äyräitä ja jonka alimmat pensaat päilyvät läheiseen lähteeseen? Siellä kuljeskelee, kenenkään kaitsematta, laitumella lampaita, väriltään väikkyen kuni paistava päivä tai kimalteleva kulta. Sieltä minä käsken sinua heti tavalla millä tahansa hakemaan ja tuomaan tukon kallisarvoisten villojen nukasta".

Psyke läksi kernaasti, ei tosin suorittaakseen tehtävänsä, vaan löytääkseen levon onnettomuuksilleen syöksymällä kalliolta jokeen. Mutta tuolta joeltapa neuvoo jumalallisessa innostuksessa armaan soiton vaalija, vihreä Kaisla, suloisen tuulenhenkäyksen vienolla huminalla näin: "sinä niin suurten vaivojen vainooma Psyke, ällös kurjalla kuolemallasi pyhiä vesiäni turmele äläkä lähesty hirvittäviä lampaita, niinkauvan kun ne auringon hehkusta lämpönsä lainattuaan tuimassa raivossa rehentelevät ja terävillä sarvillaan, kivenkovalla otsallaan, jopa joskus myrkyllisillä hampaillaan kuolevaisten tuhoksi riehuvat. Mutta siihen asti, kunnes puolipäivä on auringon helteen taltuttanut, ja virrasta tuleva henkäys on tyyneydellään karjan hurjuuden asettanut, voit piillä tuon korkean platanin alla, joka juo samaa jokivettä kuin minäkin. Ja kun kerran raivon liennyttyä lampaiden rohkeus laukee, olet varistamalla läheisen lehdon lehviä löytävä villakultaa, jota on tarttunut sinne tänne toisiinsa kietoutuneihin oksiin".

Siten vaatimaton, ihmisystävällinen Kaisla opetti poloiselle Psykelle, miten hän pelastuisi. Tämä kuunteli tarkasti ja pani visusti mieleensä neuvot. Ja ottamalla huomioon kaikki asianhaarat hän helposti sai varastetuksi helmallisen pehmyttä kehäkultaa ja toi sen Venukselle. Mutta eipä sittenkään tämä toinenkaan vaarallinen ansiotyö valtiattaren puolelta tuottanut hyväksymistä, vaan kulmakarvojaan rypistellen hän katkerasti hymyillen lausui: "tunnen vallan hyvin tämänkin työn todellisen tekijän. Mutta nytpä vasta minä tyyskästi tahdon tutkistella, oletko oikein urhoollinen ja ymmärtäväinen. Näetkö tuolla ylenkorkealla kalliolla töröttävän vuorenhuipun, josta sysimustan lähteen tummat laineet syöksyvät alas ja lähilaakson helmaan puristettuina Tuonen rämeitä kastelevat ja Kokytoksen kohisevia kuohuja ravitsevat? Sieltä juuri, tuon korkealla sijaitsevan lähteen syvimmästä suonesta, ammenna hyistä nestettä ja kannan tänne tuossa ruukussessa".

Näin sanoen Venus jätti hänelle kristallista hiotun maljan, sitä ennen vielä ankarammin häntä uhattuaan.

Innokkaasti kulkuansa jouduttaen Psyke pyrkii vuoren ylimmälle kukkulalle, ainakin sieltä löytääkseen lopun kelvottomalle elämälleen. Vaan heti saavuttuaan ennenmainitun harjun läheisyyteen hän huomaa, kuinka kuolettavan vaikea ja mahdoton tehtävänsä on. Sillä hirveän suuri ja jyrkkä sekä lähestymättömän rosainen ja liukas kallio purkailee keskeltä kuiluun kauheita lähdevesiä, jotka syösten viettävän aukon lävistä heti valuvat alas kaltevaa pintaa ja suistuvat kaidan kanavan uurretun uoman piilossa lähimmän umpinotkon peittoon. Oikealta ja vasemmalta ryömiä kallioluolista esiin, pitkät kaulat ojoina, hirveitä louhikäärmeitä, joitten katseet eivät konsanaan ummistu ja joitten silmäterät iät päivät valvovat. Jopa itse viuhuvat vedetkin varusteleivat. Sillä kohta ne huutavat: "lähde pois! katso mitäs teet! Varo mitä toimit! Pakene! Hukka sinut perii!" Siten tehtävän mahdottomuus kivetytti Psyken ja, vaikka ruumiillisesti oli läsnä, oli tajuntansa poissa, ja selvittämätön vaara masensi hänet vallan maahan; olihan häneltä viety viimeinenkin lohdutus: kyyneleet.

* * * * *

Mutta eipä hyvän Kaitselmuksen ankarilta silmiltä jäänyt huomaamatta viattoman sielun vaiva. Sillä äkkiä saapuu korkeimman Jupiterin kuninkaallinen lintu, ryösteliäs kotka, kummallekin puolelle levitetyin siivin. Se muistelee Amarin entistä palvelusta, kun se hänen johdolla oli kohottanut fryygialaisen juomanlaskijan Ganymedeen Jupiterille, ja tarjoo otollista apuaan. Ja Amarin puolison vaivoissa kunnioittaen hänen jumaluuttaan se jättää korkean laen taivahiset tiet ja lentää vasten Psyken kasvoja sekä virkkaa: "voi, toivotko sinä, joka muutenkin olet yksinkertainen ja varsinkin tällaisissa

seikoissa kokematon, voitasi varastaa kaikkein pyhimmästä ja kauneimmasta lähteestä yhtä ainoatakaan pisaraa tai ollenkaan sitä koskettaakaan. Etkö jo kuulopuheestakin tiedä, että jumalille, vieläpä itse Jupiterille Tuonen vedet ovat hirvittävät? Etkö tiedä, että ne valat mitkä te vannotte nimessä jumalten voiman, vannovat jumalat Tuonen majesteetin kautta? Mutta annappas tänne tuo ruukkunen". Ja heti se riuhtaisee ruukun itselleen sekä rientää sitä täyttämään. Se liiteleikse nuokkuvin, raskain siivin louhikäärmeitten leukojen uhkaavain hampaitten ja kolmijakoisten kielten keskitse, suuntaa soutuaan oikealle ja vasemmalle ja ammentaa vettä, joka alttiisti seuraa, ihmeissään että kotka vahingoittumatta saattaa lähteä tiehensä. Ja tekosyyksi lintu sanoo pyytävänsä vettä Venuksen käskystä ja hänelle sitä toimittavansa, joten tilaisuus päästä sinne oli hiukan helpompi.

Riemulla Psyke otti vastaan täyden ruukkusen ja toi sen kiireesti takaisin Venukselle. Mutta eipä hän nytkään voinut lepyttää raivoavan jumalattaren vihaa. Sillä vielä suurempia ja häijympiä häväistyksiä harkiten tämä turmiota tuottavasti hymyillen virkkaa: "oletpa sinä oikea noita-akka ja varsin päävelho, joka ripeästi olet suorittanut mokomat käskyni. Mutta tämä vielä, silmäteräni, tulee sinun toimittaa". Ja antaen rasian hän sanoi: "ota tämä ja suuntaa kulkusi suoraapäätä Manalaan ja itse Tuonen kuolintuville. Vie sitten rasia Proserpinalle ja sano: 'Venus pyytää sinua lähettämään hiukkasen ihanuuttasi, niin paljon että sitä riittää vaikkapa vain yhdeksi päiväksi. Sillä kaiken sen, mikä hänellä oli, on hän kuluttanut ja hivuttanut loppuun sairasta poikaansa vaaliessaan'. Mutta palaja hyvissä ajoin, sillä minun täytyy siitä sivellä itseäni mennäkseni jumalten kokoukseen".

Siiloin vasta Psyke varsin huomasi viime hetkensä tulleen; hän älysi, että verho oli poistettu ja että hän ilmeisesti oli syöksyvä suoraapäätä turmioon. Eikö mitä! Pakoitettiinhan hänet omin jaloin kulkemaan Tuonelaan vainajain majoille. Ja sen enempää viipymättä hän lähtee käymään muutaman hyvin korkean tornin luo viskautuakseen sieltä päistikkaa maahan; siten näet hän arveli suorinta tietä ja kauniimmin voitavansa vaipua Manalaan.

Mutta torni ratkesi äkkiä sanoiksi: "miksi koito, pyydät heittäytymällä maahan surmata itsesi ja miksi maltittomasti masennut viimeisessä vaarassa ja tuossa työssäsi? Sillä jos henkesi kerran on eronnut ruumiistasi, olet kyllä saapuva alimpaan Tuonelaan, mutta sieltä et millään keinoin pääse takaisin. Kuule minua!"

"Kuuluisa Akaian valtio Lakedaimon on jotenkin lähellä täältä; ota selville siellä sijaitseva, syrjäisten seutujen kätkemä Tainaron. Mene Manan henkimalosta sisälle, missä ammottavien porttien kautta sinulle osoittautuu raivaamaton tie; heti kun kynnyksen yli astuttuasi olet sitä alkanut kulkea, sinä jo suoraa käytävää myöten jatkat itse Tuonen linnaan. Mutta ei sinun pidä sinne saakka tyhjänä vaeltaman noiden pimentojen halki, vaan kummassakin kädessä tulee sinun kantaa mesijuomalla tahmistettua ohrakokkarettä ja suussasi kahta ropoa. Ja kun jo olet suorittanut melkoisen taipaleen kuolemantietä, olet kohtaava ontuvan, puita kantavan aasin ynnä samanlaisen ajajan, joka pyytää sinua ojentamaan itselleen muutamia taakasta putoavia halkoja; mutta käy sinä vain sivutse vaiti, sanan puhumattomana. Eikä aikaakaan, kun saavut vainajain virralle, jonka päällysmies Karon heti vaatii kuljetusmaksua, minkä jälkeen vasta hän nivotussa ruuhessaan vie matkamiehet toiselle rannalle. Sillä vainajainkin parissa vallitsee saituus, eikä Karon, Manan laivuri ja lautturin, tai Pluto, tuo suuri jumala, tee mitään ilmaiseksi, vaan köyhän täytyy kuollessaan etsiä itselleen matkarahaa, ja jos ei satu olemaan käsillä semmoista, niin ei kukaan salli hänen vetää viimeistä hengenvetoaan. Sille ryöttäiselle ukolle annat rahtina toisen niistä rovoista, joita kannat, kuitenkin niin, että hän itse omin käsin ottaa sen suustasi. Sitten, kulkiessasi yli samean virran, muuan pinnalla kelluva kuollut vanhus, kohottaen mädänneitä käsiään, rukoilee sinua vetämään itseään purteen. Älä sinä siltä anna luvattoman säälin itseäsi siihen taivuttaa. Kuljettuasi yli joen ja kappaleen matkaa edennyttäsi, rukoilevat sinua kangasta kutovat eukot hiukan itseään avustamaan. Sitä ei kuitenkaan sinun ole lupa tehdä. Sillä tämä kaikki ynnä paljon muuta vastusta sinulle koituu Venuksen vehkeistä, jotta edes toisen kokkareen käsistäsi kadottaisit. Mutta älä katso ohrakakkujen menettämistä vähäpätöiseksi. Jos näet toinen niistä häviää, et milloinkaan enää saa nähdä tätä päivänvaloa. Sillä hirveän suuri, hirmuinen ja kauhistuttava koira, jolla on kolme ylen suurta päätä yhdessä, haukkuu kumajavilla kidoillaan vastaantulevia vainajia; niille se ei kuitenkaan enää mitään mahda, suotta vain säilyttelee aivan Proserpinan kynnyksen ja sysimustien suojien edessä ja alati valvoen vartioi Tuonen tyhjiä tupia. Suistettuasi sen antamalla sille saaliiksi toisen kokkareen, sinä helposti sen sivuutat ja pääset suoraapäätä sisään itse Proserpinan luo, joka kohteliaasti ja suopeasti sinua vastaan ottaa; hän käskää sinua pehmeälle sijalle istuutumaan ja nauttimaan oivallisesta murkinasta. Mutta istuudu sinä maahan ja pyydä sekä syö halpaa leipää. Ilmoita sitten asiiasi, ja saatuasi pyytämäsi rasian, mene takaisin, lauhduta julma koira jälelläolevalla kokkareella, ja anna saidalle laivurille se ropo, jonka olet säilyttänyt; ja kuljettuasi hänen veneessään joen yli, sinä noudattamalla äskeisiä jälkiäsi olet palaava tänne tähtitarhojen tasalle. Mutta ennen kaikkea annan sinulle sen neuvon, ettet avaa etkä katso siihen rasiaan, jota kannat, tai ylimalkaan liian uteliaasti tutki sinulle uskottua aarretta".

Siten neuvoi huolehtiva torni. Ja vitkastelematta Psyke jatkaa matkaansa Tainaroniin. Sitten hän asianmukaisesti ottaa ennenmainitut rovot ja kokkareet sekä rientää alas Manalan tietä. Hän kulkee

ääneti raihnaan aasinajajan sivu, antaa kuljettajalle virtamaksun, pysyy välinpitämätönnä pinnalla uiskentelevan vainajan toivomukselle, halveksii kutojatarten salakavalaa rukouksia, asettaa kokkare-ruualla koiran kauhistuttavan raivon ja tunkeutuu Proserpinan asuntoon. Eikä hän kajoa emännän tarjoomaan pehmeään istuimeen tai uhkeaan ravintoon, vaan nöyrästi istuutuen hänen jalkainsa juureen hän ruokaleipään tyytyväisenä suoritti Venukselta saamansa toimituksen. Hän saa kohta salaa täytetyn ja suljetun rasian, jonka jälkeen, pettämällä toisella kokkareellaan koiran, tukkii sen ulvovat kidat, jättää laivurille järelläolevan roponsa ja palaa Manalasta paljoa reippaampana. Mutta vaikka Psyke, jälleen saavutettuaan loistavan päivänvalon ja sitä rukoiltuaan, jouduttaa ansiotyönsä päättämistä, hänet kuitenkin valtaa huima uteliaisuus ja hän virkkaa: "voi minua typerää, jumalallisen ihanuuden kantajaa, joka en hituistakaan siitä itselleni hiipaise, silläkin keinoin kenties ihanaa rakastajaani miellyttääkseni." Mutta eipä siinä ollutkaan mitään kouraantuntuvaakaan, kaikkein vähimmin mitään ihanuutta, olipahan tuossa vain oikea manalainen Tuonen uni, joka kannen auettua heti valtaa Psyken ja sankkana sikiusvana soluu kautta kaikkien hänen jäsentensä. Hän lyykähtää kulkiessaan itse polulle ja jää unen valtaan. Ja siinä hän virui hervotonna kuin mikäkin nukkuva ruumis.

SEITSEMÄS LUKU.

Mutta Kupido, jonka arpi jo oli mennyt umpeen ja joka oli toipumaan päin eikä kestänyt Psykensä pitkällistä poissaoloa, laskeutui ulos sen huoneen korkeasta ikkunasta, missä häntä säilytettiin, ja lentäen siivin, joita joltinenkin lepo oli virkistänyt, hän nopeasti riensi Psykensä luo, pyyhki huolellisesti pois unen ja kätki sen jälleen entiseen paikkaansa rasiaan. Sitten hän herätti Psyken viattomalla nuolenpistolla ja virkkoi: "katso, jälleen olit, poloinen, joutua turmioon samaisen uteliaisuutesi johdosta. Suorita sinä vain ensin ripeästi se tehtävä, minkä äidiltäni olet saanut; muusta tahdon minä sillävälillä kyllä pitää huolta". Tämän sanottuaan kepeäjalkainen rakastaja painautui siipiensä varaan, Psyke taas kantoi heti Venukselle Proserpinan lahjan. Sillävälillä Kupido, ylenmääräisen rakkautensa kalvamana ja muoto mustana, pelästyy äitinsä äkillistä malttia; hän turvautuu tavallisiin juoniinsa, tunkeutuu nopein siivin taivaan navalle, rukoilee suurta Jupiteria ja esittää asiansa. Silloin Jupiter nipistää Kupidoa poskeen, nostaa hänen kätensä suulleen, suutelee sitä ja virkkaa näin: "vaikka sinä, herra poikani, et koskaan minua kohtaan osoita jumalten yksimielisen päätöksen kautta minulle myönnettyä kunnioitusta, vaan alituisilla pistoillasi haavoitat ja tavantakaisilla maallisen himon puuskilla tahraat tätä rintaani, joka luonnonvoimien lakeja ja tähtien liikkeitä ohjaa, sekä vastoin lakeja vieläpä itse Juliuksen lakia [tarkoitetaan keisari Augustuksen siveellisyyslakeja], ynnä yleistä kuria, olet häpeällisillä aviorikoksilla arvoani ja mainettani loukannut, likaisesti muuntelemalla ylevää muotoani milloin käärmeeksi, milloin tuleksi, pedoksi, linnuksi, haraksi [Viitataan niihin satuihin, joiden mukaan Zeus (Jupiter), lähestyessään rakastettujaan, muutti itsensä milloin mikäkin eläimen tai esineen muotoiseksi.] — niin kuitenkin, muistellen omaa kohtuullisuuttani ja että sinä olet ylennyt aivan näitten hyppysten välissä, tahdon toimittaa kaikki, kunhan vain itse ymmärrät varoa kilpailijoitasi ja jos nyt maan päällä joku tyttö kauneutensa kautta herättää huomiota, tulee sinun toimittaa hänet minulle, siten vuorostasi palkiten tätä hyvää työtäni".

Näin sanottuaan hän käskee Merkuriusta hetimiten kutsumaan kaikki jumalat kokoukseen ja kuuluttamaan kymmentuhannen sestertsiuksen sakon sille, joka jäisi pois taivahisten kokouksesta. Kun sakon pelko kohta täytti taivaallisen neuvoshuoneen, julistaa ylhäisellä istuimella istuen korkea Jupiter tämän: "Runotarten nimikirjaan merkityt jumalat, te tiedätte kaikki kyllä, että olen tätä nuorukaista omin käsin kasvatellut ja että olen arvellut hänen ensi nuoruutensa hehkuvaan intoa olevan jonkunlaisilla suitsilla hillittävä. Kyllin ovat häntä huonoon huutoon saattaneet jokapäiväiset juorut aviorikoksista ja kaikkesta turmeluksesta. Poistettava on jokainen tilaisuus siihen, ja nuorekas himokkuus aviokahleilla kytkettävä. Hän on valinnut ja ottanut tytön vaimokseen: pitäköön ja omistaköön hänet, Psykeä syleillen nauttiköön hän alati rakkaudestaan".

Ja kääntäen kasvonsa Venuksen puoleen hän lausuu: "älä sinäkään, tyttäreni, ollenkaan sure äläkä pelkää suuren sukusi ja kuolevaisen kanssa solmitun avioliiton puolesta. Kyllä minä teen naimiskaupan tasavertaiseksi ja lailliseksi ja kansallisoikeuden mukaiseksi". Ja kohta hän antaa käskyn, että Merkurius tempaisi ja toisi Psyken taivaaseen, jonka jälkeen hän tälle ojentaa ambrosiamaljan ja lausuu: "Ota tästä, Psyke, ja ollos kuolematon, älköönkä koskaan sylistäsi luopuko Kupido, vaan ikuinen olkoon teidän avioliittonne".

Eikä aikaakaan, kun tarjotaan ylellinen hääateria. Ylimmällä lavitsalla lepäsi ylkä. Psyke sylissänsä. Niin myös Junonsa kanssa Jupiter ja sitten järjestänsä kaikki jumalat. Siinä tarjosi Jupiterille nektarimaljaa, joka jumalten viininä on, hänen oma juomanlaskijansa, maalaispoika Ganymedes, mutta

muille Bakkus; Vulkanus keitti ruuat, Vuodenajat verhosivat ruusuilla ja muilla kukilla kaikki purppuraan, Sulottaret sirottivat palsamia, Apollo lauloi kitaran säestyksellä, Runottaret helkyttivät sulosointuisesti ja viehkeä Venus tanssi ihanan sävelen tahdin mukaan. Ja näytös oli niin järjestetty, että Runottaret lauloivat kuorossa sekä soittivat huilua, Satyrus taas ja pikku Pan poikanen pilliä puhalsivat. Siten Psyke asianmukaisesti joutui Kupidon omaksi, ja ajallansa heille syntyi tytär, jota Nautinnoksi nimitämme.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK AMOR JA PSYKE ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do

copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.